HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

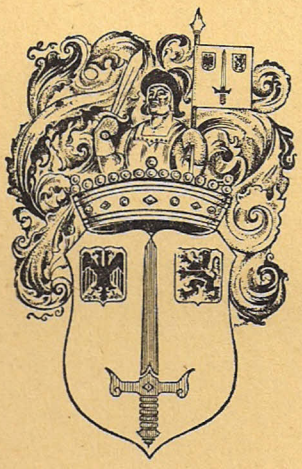

Jaargang XIV — 1962 Nr. 3

Sociale Toestand in de meierij Erembodegem en de heerlijkheid Oordegem in 1571 en de huidige evolutie

De meierij Erembodegem bestond uit de dorpen Erembodegem, Iddergem, Teralfene en Welle. De heerlijkheid Oordegem strekte zich uit over Oordegem en Smetlede; beide werden tot in 1793 door één vierschaar bestuurd. In een afzonderlijke bijdrage werd gehandeld over de demografische evolutie van voornoemde meierij en heerlijkheid, waaruit blijkt welke grote rol de verbindingswegen, vooral het spoor, hebben gespeeld in de evolutie door deze dorpen doorgemaakt, vooral gedurende de laatste zestig jaar.

Wat de sociale toestand in het verleden betreft beschikken wij als voornaamste bron over de *penningkohieren*. Deze kohieren van de twintigste penning bevinden zich op het stadsarchief te Gent. Hierin komen heel wat gegevens voor nopens de landbouwstruktuur van de dorpen in 1571/72. Deze bronnen laten over het algemeen niet slechts toe het aantal gezinnen te berekenen, maar zelfs de sociale toestand van de bewoners vast te stellen.

Erembodegem.

Dit centrum van de meierij van dezelfde benaming telde in 1571 207 huizen in eigendom (5 eigenaars beschikten er over 2) en 13 woningen en hoven, die werden in pacht gehouden. Vier pachters van een hof bezaten tevens een huis in eigendom, zodat het dorp 211 gezinnen telde. In tabel I wordt een duidelijk overzicht gegeven van de verdeling der bedrijven, zowel als van de verhouding eigendom-pacht.

Erembodegem telde 183 of 86,72 % landbouwbedrijven, door Dr. P. Deprez genoemd : dwergbedrijven, gezien er minder dan 5 ha werden bebouwd. Naast 23 grotere (van 5 tot 20 ha) waren er 5 grote uitbatingen van meer dan 20 ha. Achtendertig dwergbedrijven of 18,01 % bedragen minder dan 1 dagwand en 45,97 % van de gezinnen bebouwen niet eens 1 hektare. De gegevens over de hopbouw blijken bij deze telling al te karig, wanneer men weet dat er 314 dagwanden hoplochting waren in 1750, terwijl er in 1571 slechts 16 d. 16 r. worden aangegeven, w.o. een hoplochting van 11 dagwand.

De landbouwers, die het dorp bewoonden, bebouwden 1161 d. in eigendom en 1035 d. in pacht. Honderd veertig eigenaars-gebruikers bewoonden het dorp niet en beheerden in totaal 494 d. 21 r.; 74 vreemde pachters bebouwden hier 470 d. 47 r.

Erembodegem was nog in verhouding weinig bebost, nl. 150 tot 200 dagwand of ongeveer 6 % van de totale oppervlakte.

TABEL I

In eigendom : 1653 d. 75 r. (52,28 %).
In pacht : 1505 d. 89 r. (47,71 %).

	In eigendom volledig	In eigendom overwegend	In pacht volledig	In pacht overwegend	Totaal	%
— 25 roeden	7	—	—	—	7	3,32
— 50 roeden	10	—	—	—	10	4,74
— 1 dagwand	19	2	—	—	21	9,95
1 d. - 1 ha	39	12	1	7	59	27,96
1 - 2 ha	17	15	1	8	41	19,43
2 - 3 ha	5	15	—	5	25	11,84
3 - 4 ha	4	5	—	2	11	5,21
4 - 5 ha	1	4	—	4	9	4,26
5 - 10 ha	2	7	—	4	13	6,16
10 - 15 ha	—	1	—	6 (1)	7	3,32
15 - 20 ha	—	2	—	1	3	1,42
+ 20 ha	—	—	—	5 (2)	5	2,37
	104	63	2	42	211	
%	49,29	29,85	0,94	19,90		

De kerkelijke- en liefdadigheidsinstellingen bezaten in eigendom 729 d. 88 r. of 23,10 % van de totale oppervlakte. Aan de spits komt St. Margriete klooster, Groenen Briel te Gent met 252 d. (w.o. het hof te Hale, 48 b.), verder de abdij van Affligem met 147 d., de Willemijnen van Aalst met 64 d., de H. Geest van Aalst met 57 d., het hospitaal aldaar met 24 d. 57 r., het begijnhof met 18 d. 36 r., het klooster ter Rosen met 8 d. en ten slotte de Kwotidianen in dezelfde stad met 1 d. 60 r., te Gent het St. Jakobshuis met 51 d. 40 r. en de St. Michielskerk met 4 d., de kerk van Lede met 15 d. 30 r., het kapittel van Kamerijk met 13 d., de St. Korneliusabdij te Ninove met 3 d. 60 r., de abdij van Vorst met 3 d., het begijnhof te Dendermonde met 1 d. 50 r., het klooster van Tussenbeke met 75 r., de pastoor van Welle met 1 d., de kerk van Teralfene met 75 r., en de pastoor met 1 d. 90 r., de armendis van Nieuwerkerken met 5 d., de armendis van Hekelgem met 3 d. 50 r., te Erembodegem de kerk met 10 d. 25 r., de pastoor met 2 d. 50 r. en de armendis met 40 dagwand.

---

(1) Jan d'Eechdemakere, zn. Jan, pacht o.m. van Franchoys van Leebeke het hof ter Visserijen (23 d.) en bezit een hofstede met 23 d. 60 r. eigendom.

(2) Pr van der Elst heeft o.m. het hof te Hale (48 bunder) en bezit een huisstede met 19 d. 83 r. erf. — Michiel van der Gheylen houdt o.m. 10 b. 3 d. 18 r. in pacht van het St. Jakobshuis te Gent en bezit 15 d. eigendom. — Raes Kiekens, zn. Pauwel, pacht het behuisd pachtgoed van 15 bunder en de beekmolen van het klooster van Groenen Briel te Gent en bezit 17 d. 38 r. eigendom. — Willem van Langenhove, zn. Jan, pacht van jonkvrouw Margriete van Mastaigne en jonker Steven van Coutereau, heer van Herdersem, het hof ter Borcht (26 b.) en bezit een behuisde stede met 2 d. 20 r. eigendom. — Joos van Ouwenhove pacht o.m. 11 bunder van jonker Geeraert van Berkele en bezit een behuisde stede met 27 d. eigendom.

Als grootgrondbezitters onder de leken staan vooraan jonkvrouw Margriete van Mastaigne en jonker Steven Coutereau, heer van Herdersem, met 456 d. (w.o. het hof ter borcht en het hof ter Hagen) of 14,40 % van de totale dorpsoppervlakte, Adriaen de Pape met 84 d. (het goed te Lokeren), verder nog jonker Geeraert van Berkele met 44 d., mevrouw van Immersele met 46 d. (w.o. 28 d. bos), Anna en de We van Adriaen Pollet met 37 d. 75 r., Franchoys van Leebeke met 33 d. (het hof ter Visserijen).

De 211 gezinnen, die Erembodegem in 1571 telde, bestonden uit ongeveer 900 kommunikanten of ± 1350 inwoners, hetzij gemiddeld 6,4 personen per gezin. Dit cijfer lijkt wel wat overdreven te zijn.

Het loont de moeite een vergelijking te maken met de landbouwtellingen van 1929 en 1950. De gegevens van beide tellingen worden naast mekaar geplaatst in tabel II.

TABEL II

In eigendom : 370 ha 37 a 30 ca (53,40 %) / 228 ha 75 a 36 ca (44,01 %).
In huur : 322 ha 89 a 40 ca (46,60 %) / 289 ha 8 a (55,98 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	277/1	32/—	212/1	74/—	595/3	74,10/2,70
1 - 5 ha	29/11	67/17	17/16	74/43	187/87	23,28/78,38
5 - 10 ha	3/3	6/5	3/3	4/8	16/19	2,00/17,12
10 - 20 ha	1/1	3/—	—/1	1/1	5/3	0,62/2,70
	310/16	108/23	232/21	153/52	803/111	
%	37,46/14,41	13,45/20,72	28,89/18,92	19,05/46,84		

Tabel II toont duidelijk aan dat de onttakeling van de landbouw plaats vond tussen beide wereldoorlogen. Tegenover 1571 wordt niet slechts een aangroei vastgesteld van het aantal bedrijven, tengevolge van de bevolkingsaangroei, maar tevens vooral een vermeerdering van de pachtuitbatingen. Deze laatste zijn daarbij vooral toegenomen tussen 1929 en 1950, tengevolge van de uitschakeling van de kleine landbouwers, die hun eigendom in pacht overlieten aan de nog aktieve boeren. In 1929 was het aantal bedrijven van minder dan 1 ha gestegen tot 74,10 % tegenover 45,97 % in 1571; de grotere bedrijven waren integendeel verminderd van 13,27 % tot 2,62 %. In de loop van 2 decennia vond een grondige wijziging plaats, nl. de kleinere landbouwers schakelden over naar het salariaat, zodat de bedrijven van minder dan 1 ha verminderden van 74,10 % tot 2,70 %, terwijl de andere uitbatingen vermeerderden : deze van 1 tot 5 ha van 23,28 % tot 78,38%, deze van 5 - 10 ha van 2 % tot 17,12 % en deze van 10 - 20 ha van 0,62 % tot 2,7 %, ook al verminderde het aantal van de bedrijven van 1 tot 5 ha met meer dan de helft.

De landbouwgrond verminderde tussen 1571 en 1950 met ongeveer de helft.

In 1920 telde Erembodegem 1434 gezinnen en 1352 woningen, voor een bevolking van 6336 inwoners of 4,4 personen per gezin; in 1947 waren hier 2904 gezinnen, 2399 woningen en 9054 inwoners of 3,1 personen per gezin.

Iddergem 1571.

Iddergem telde toen 65 « behuijsde steden » en « huijskens » in eigendom (één beschikt er over twee) en 4 in pacht (waarvan 2 huurders tevens in het bezit waren van een huis in eigendom).

TABEL III

In eigendom : 203 dagwand 37 roeden (30,43 %).
In pacht : 464 dagwand 43 roeden (69,56 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 25 roeden	5	—	—	—	5	7,57
— 50 roeden	12	—	—	—	12	18,18
— 1 dagwand	7	—	—	1	8	12,12
1 d. - 1 ha	10	3	1	4	18	27,27
1 - 2 ha	3	4	—	1	8	12,12
2 - 3 ha	1	4	—	—	5	7,57
3 - 4 ha	—	1	—	1	2	3,03
4 - 5 ha	—	1	—	—	1	1,51
5 - 10 ha	—	—	1 (3)	—	1	1,51
10 - 15 ha	—	—	—	1	1	1,51
+ 20 ha	—	—	1 (4)	4 (5)	5	7,57
	38	13	3	12	66	
%	57,57	19,50	4,54	18,18		

Het dorp telde 59 of 89,40 % dwergbedrijven; verder 2 grotere en 5 grote uitbatingen. Onder de dwergbedrijven telde men er 25 of 37,88 % kleiner dan een dagwand, terwijl 65 % van de gezinnen het dienden te stellen met minder dan 1 ha. Men mag veronderstellen dat vooral de hopbouw hen recht hield : men telde er 29 « hopgronden » meestendeels niet eens een dagwand groot. In totaal werden in 1571 ± 15 dagwand met hop beplant.

De landbouwers, die Iddergem zelf bewoonden, bezaten slechts 140 dagwand in eigendom, terwijl zij 436 d. 57 r. pachtten. Zevenen-

(3) 21 d. land in pacht van het klooster van St. Adriaan te Geraardsbergen + 50 r. eigendom.
(4) De W^e Rogier de Cueleneere pacht het goed te Bakergem, waarvan 8 bunder 2 dagwand gelegen op Iddergem, 1 d. 50 r. op Welle, 19 d. 50 r. op Denderleeuw, 1 d. 50 r. op Denderhoutem, 6 d. op Okegem = 66 d. 50 r. + 3 d. eigendom.
(5) Gorick van Welle, Cornelis van der Snict, Daneel Welleman en Claeys de Zadeleere pachten samen van de abdij van Affligem het goed van Wijnbrouck, groot 75 bunder land en meers. Zij bezitten ieder wat eigendom,

veertig eigenaars, die het dorp niet bewoonden, baten zelf 63 d. 31 r. uit; 16 vreemde pachters bewerkten 27 d. 86 r. te Iddergem.

Wat de grootgrondbezitters betreft staan op de eerste plaats de kerkelijke instellingen met te zamen 346 d. 26 r. Het aandeel van de abdij van Affligem bedroeg hierin niet minder dan 301 d. 80 r., hetzij 45,19 % van de totale dorpsoppervlakte, de St. Adriaansabdij van Geraardsbergen was in het bezit van 21 dagwand en tevens in het bezit van de grote tienden, geschat op 20 p. gr. per jaar en van 1/3 van de vlastienden (10 schell. gr. tjrs); de kerk en armendis van Iddergem bezaten 6 d. 96 r., de pastoor van Denderleeuw 2 d. 50 r., de kerk van Denderhoutem 1 d., het klooster te Rosen te Aalst 4 d., St. Jakobskerk te Gent 1 d. 50 r., het begijnhof te Aalst 3 d. 50 r. en de kapelanie van Iddergem 4 d., de abdij van St. Cornelius te Ninove verpacht er een bookmolen voor 8 p. gr. en 2 zakken 1/2 rogge.

Als leken grootgrondbezitters komen voor Fransoys de Ligne en de Amman van Brussel met het goed te Bakergem, samen 66 d. 50 r.; verder nog Pieter Boone met 18 d. en Michiel de Bouck met 21 d. 75 r.

Pieter Lauwereys pacht 50 r. «steen» wat er op wijst dat ook hier voorheen witte steen werd getrokken. Op het aanpalende Welle komt dit meer voor.

De 66 gezinnen van Iddergem telden samen ongeveer 220 kommunikanten, hetzij ± 330 inwoners of gemiddeld 5 personen per gezin.

Een vergelijking met de gegevens van de landbouwtelling van 1929 en 1950 maakt de evolutie duidelijk. De gegevens van deze beide tellingen worden in tabel IV naast mekaar geplaatst.

TABEL IV

In eigendom : 114 ha 5 a 82 ca (59,68 %) / 65 ha 15 a 95 ca (30,94 %).
In pacht : 77 ha 42 a 45 ca (40,31 %) / 145 ha 12 a 60 ca (69,05 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	18/—	12/—	54/—	7/—	91/—	65,46/—
1 - 5 ha	9/6	11/7	7/16	13/9	40/38	28,78/74,51
5 - 10 ha	2/—	4/4	—/5	1/3	7/12	5,03/23,53
10 - 20 ha	1/—	—/—	—/1	—/—	1/1	0,72/1,96
	30/6	27/11	61/22	21/12	139/51	
%	21,58/11,76	19,42/21,57	43,88/43,13	15,11/23,53		

Ook hier werd het boerenbedrijf verlaten gedurende de periode tussen de beide wereldoorlogen. De bedrijven van minder dan 1 ha werden volledig uitgeschakeld, terwijl het procent van de bedrijven van 1 tot 5 ha bijna verdrievoudigde, verminderde evenwel het aantal uitbatingen. De grotere bedrijven vermeerderden zowel in aantal als in procent. Ook hier groeiden de bedrijven met huurgronden aan.

Tot 1929 was het procent der bedrijven van minder dan 1 ha te-

genover 1571 konstant gebleven, al was het aantal meer dan verdubbeld; de grotere bedrijven waren verminderd van 9,59 tot 5,75 %.

In 1920 telde Iddergem 294 gezinnen en 285 woningen, voor 1453 inwoners, hetzij 4,9 personen per gezin; in 1947 496 gezinnen, 389 woningen, voor 1603 inwoners, hetzij slechts 3,2 personen per gezin.

Teralfene 1571.

Dit dorp telde in 1571 60 « behuisde steden » in eigendom (+ een tweede op dezelfde eigenaar) en 4 huizen in pacht (w.o. het hof ter Heiden, groot 24 bunder, eigendom van de abdij te Affligem, voor de helft gelegen op Liedekerke en gepacht door Jan Eechout).

TABEL V

In eigendom : 343 dagwand 55 roeden (53,18 %).
In pacht : 303 dagwand 6 roeden (46,81 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 25 r.	5	—	1	—	6	9,37
— 30 r.	4	—	—	—	4	6,25
— 1 d.	7	—	—	—	7	10,93
1 d. - 1 ha	13	1	2	—	16	25,00
1 - 2 ha	8	2	—	—	10	15,62
2 - 3 ha	—	1	—	3	4	6,25
3 - 4 ha	2	3	—	3	8	12,50
5 - 10 ha	3	2	—	1	6	9,37
10 - 15 ha	—	—	—	2 (6)	2	3,13
+ 20 ha	—	—	1	—	1	1,56
	42	9	4	9	64	
%	65,62	14,06	6,25	14,06		

Vijfenvijftig of 85,93 % van deze landbouwbedrijven behoorden tot de kategorie der dwergbedrijven, terwijl er slechts 8 grotere en 1 groot bedrijf was.

Onder die dwergbedrijven telde men er 17 of 26,55 % die minder oppervlakte bewoonden en bewerkten dan een dagwand, terwijl ruim 50 % van de huissteden kleiner was dan 1 ha.

De landbouwers, wonende op het dorp, bebouwden in totaal 249 dagwand in eigendom, terwijl zij 271 dagwand in pacht hielden. Tweeentwintig eigenaars, die buiten het dorp woonden, beheerden zelf 94 dagwand; 9 pachters, vreemd aan het dorp, bewerkten hier 32 d. 50 r. land of meers.

(6) w.o. 10 bunder 3 dagwand 50 roeden, eigendom van juffrouw van Herdersem, gepacht door Jan van Schinge; — 8 bunder, eigendom van Willem Vidts en gepacht door Gillis Gijsels.

Hier kwam ook nog «een quaet» bos voor, verdeeld over een viertal eigenaars-gebruikers die het dorp niet bewoonden en hier geen andere eigendom bezaten; dit bos was geheten *d'Akeide*, groot 10 bunder 1 dagwand 50 roeden of 6,34 % van de totale dorpsoppervlakte.

Er was slechts een grootgrondbezitter onder de kerkelijke- en liefdadigheidsinstellingen, nl. de abdij van Affligem met 147 dagwand of ruim 45 ha, hetzij 22,75 % van de totale oppervlakte, w.o. het hof ter Heiden, en die eveneens in het bezit was van de parochietienden, geschat op 12 zakken rogge (1 zak was waard 1 pond groot); de kerk en de kure moesten het stellen met 15 dagwand 57 roeden; de kapelanie van Erembodegem met 2 d. 30 r. en de armendis van Essene met 75 roeden.

Die 64 gezinnen vertegenwoordigden ongeveer 200 kommunikanten, hetzij een bevolking van ± 300 zielen, hetzij gemiddeld 4,6 personen per gezin.

Ook voor Teralfene blijkt een duidelijke evolutie op sociaal gebied door de bevolking doorgemaakt, wanneer de landbouwtellingen van 1929 en 1950 worden ontleed. Beide tellingen worden in tabel VI naast mekaar geplaatst.

TABEL VI

In eigendom : 120 ha 17 a 27 ca (69,36 %) / 116 ha 63 a (53,70 %).
In pacht : 53 ha 28 a 67 ca (30,63 %) / 138 ha 22 a 80 ca (46,29 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	97/3	38/6	50/—	80/5	255/14	67,63/17,28
1 - 5 ha	9/3	63/22	3/7	31/28	106/60	28,11/74,07
5 - 10 ha	1/—	4/4	—/2	1/1	6/7	1,59/8,64
-	107/6	105/32	53/9	112/34	377/81	
%	28,38/7,40	27,85/39,50	14,05/11,11	29,70/41,97		

De desertie van het boerenbedrijf staat hier vast. Slechts nog enkele bedrijven, en zelfs betrekkelijk veel in vergelijking met andere behandelde dorpen, van minder dan 1 ha bleven in leven. Drievierden behoorden tot de klas van 1 tot 5 ha tegenover 1/4 in 1929 en 1/3 in 1571. De grotere bedrijven verminderden van 14,06 % in 1571 tot 1,59 % in 1929, om opnieuw procentsgewijze te verhogen tot 8,64 % in 1950, maar evenwel slechts van 6 tot 7 te verhogen in aantal.

Ook te Teralfene, al is het in mindere mate, valt een verschuiving ten voordele van de pachtgronden waar te nemen.

In 1920 telde Teralfene 448 gezinnen en 412 woningen voor 2036 inwoners, hetzij 4,5 personen per gezin; in 1947 751 gezinnen, 622 woningen, voor 2618 inwoners, hetzij slechts 3,4 personen per gezin.

Welle 1571.

Op dit dorp waren 109 « behuysde steden » en « quaede huijsken » in eigendom (4 beschikten er over twee en een over 4; van deze laatste waren er 3 bewoond) en werden 6 in pacht gehouden.

TABEL VII

In eigendom : 680 dagwand 29 roeden (53,54 %).
In pacht : 590 dagwand 23 roeden (46,45 %).

	In eigendom volledig	In eigendom overwegend	In pacht volledig	In pacht overwegend	Totaal	%
— 25 roeden	10	—	—	—	10	9,01
— 50 roeden	4	—	—	—	4	3,60
— 1 dagwand	8	2	—	—	10	9,01
1 d. - 1 ha	18	8	—	2	28	25,22
1 - 2 ha	5	8	—	6	19	17,11
2 - 3 ha	3	3	—	3	9	8,10
3 - 4 ha	2	4	—	1	7	6,30
4 - 5 ha	—	2	—	4	6	5,40
5 - 10 ha	2	4	—	6	12	10,81
10 - 15 ha	1	1	—	1	3	2,70
15 - 20 ha	—	1	—	—	1	0,90
+ 20 ha	—	—	—	2 (7)	2	1,80
	53	33	0	25	111	
%	47,75	30,00		22,52		

Welle telde in 1571 93 of 83,77 % dwergbedrijven van minder dan 5 ha, 16 grotere en 2 grote. Onder de kleinere uitbatingen waren er 24 of 21,62 % kleiner dan een dagwand en 52 of 46,84 % van de gezinnen moesten hun brood verdienen op een bedrijf van minder dan 1 ha. Ook hier werd aan hopbouw gedaan, weze het in veel mindere mate dan te Iddergem : 14 « hopgronden » werden aangegeven, waarvan slechts een met een oppervlakte van 1 d. 40 r. In totaal 5 d. 52 roeden.

Op het dorp werd ook steen getrokken, nl. aan de Kleine Dries (8), te Willebeke (9), aan het Kerkveld (10) en aan het Steenveld (11).

---

(7) Het hof te Welle (31 d. 7 r.); eigendom van de Vorster van Asse, + 20 d. 75 r. van de Abdij van Affligem + 47 d. 75 r. van jonkvrouw Quintijn de Gruytere; dit alles in pacht gehouden door Raes Kiekens, die 7 d. 65 r. eigendom bezit. — Hendrick van den Storme pacht van jonkheer Jan van der Elst het hof ten Broucke (30 bunder) en heeft 9 d. 10 r. in eigendom.

(8) Jan Ghysels zn. Prs pacht van Joosijne Wellemans « de helft van eender steen aen den cleenen driesch, gr. 1 d.; — Joos de Hondt pacht 16 r. steen aen zijn stede ».

(9) Jan Roelant pacht 60 r. te Willebeke.

(10) Joos Vaerman pacht van Lamsone een bundere steen aen tkerckvelt en van Cornelis van der Beken 6 d. steen daerbij gelegen.

(11) Sebastiaen Welleman pacht 1 d. 75 r. steen aen tsteenvelt.

De eigenaars, die het dorp bewoonden, bezaten 603 d. 35 r. in eigendom en 556 d. 04 r. in pacht. Eenenvijftig eigenaars uit naburige dorpen bewerkten 76 d. 94 r. in eigen gebruik; 16 vreemde pachters hadden 34 d. 19 r. in gebruik.

Geen enkele kerkelijke- of liefdadigheidsinstelling kan gerangschikt worden onder de grootgrondeigenaars, gezien niet een 10 ha bezat. Het totaal voor deze instellingen bedroeg 116 d. 97 r. of slechts 9,20 % van de oppervlakte. Bij de verdeling staat de abdij van Affligem vooraan met 29 d. 35 r., terwijl ze tevens in het bezit is van 1/3 van de tienden (de overige 2/3 zijn in handen van leken), dan volgt het klooster van Groenen Briel te Gent met 21 d. 5 r., verder de kerk en armendis van Welle met 13 d. 76 r., de kapelanie van Welle met 5 d. 5 r.; naar de kerk van Erembodegem gaat 1 dagw., naar een kapelanie aldaar 50 r. en naar de armendis 1 d. 65 r.; te Aalst het hospitaal met 11 d., de armendis met 2 d. 76 r., het begijnhof met 2 d. 45 r., de kapel van O.L. Vrouw te Werf met 1 d. 60 r., de lazarij 6 d. 6 r. en het klooster van de Willemijnen 2 d. 68 r.; te Gent het St. Elisabethsklooster met 36 r., het klooster ten Hole te Melle met 3 d. 20 r.; de armendis van Iddergem met 50 r., de abdij van Vorst met 8 d., het klooster van Tussenbeke met 50 r., de kerk van Hofstade met 1 d. 50 r., de kapelanie van Eseghem met 1 d. en het klooster van Zeven Borren met 3 dagwand.

Het grootgrondbezit in lekenhanden was te Welle heel wat uitgestrekter, nl. 277 d. 52 r. (21,84 % van de totale oppervlakte). Op de eerste plaats komt jonker Jan van der Elst met het hof ten Broucke groot 120 d., verder jonkvrouw Quintijne de Gruytere met 47 d. 75 r., de Vorster van Asse met 31 d. 7 r., Jan de Crakere van Aalst met 32 d. 86 r., terwijl de w^{e} Gheert Kiekens 43 d. 90 r. (+ 11 d. pacht) en de w^{e} Pauwel Kiekens 34 d. 80 r. in eigen beheer bebouwden.

Onder de grotere grondeigenaars noemen wij de heer van Heule met 24 d. 80 r., Barbele Boxhoors met 25 d. 50 r., Jan Olieslagere met 18 d. 80 r. en Pieter Boone met 19 d. Tot dezelfde reeks behoren de eigenaars-gebruikers Jan Oor met 21 dagwand (+ 18 d. 15 r. pacht) en Pieter van der Poorten met 20 d. 23 r. erf.

De 111 gezinnen van Welle telden samen ongeveer 200 kommunikanten of ± 300 inwoners, hetzij gemiddeld 2,77 personen per gezin. Dit is een uitzonderlijk laag getal.

Een « *ommestelling* » *van 1794* (12) laat toe de evolutie na te gaan op gebied van het aantal en de uitgestrektheid der bedrijven, niet wat de verhouding eigendom-pacht betreft. Welle, met 202 gezinnen, telde toen 22 (10,89 %) uitbatingen van minder dan 25 roeden, 18 (8,91 %) van minder dan 50 roeden, 36 (17,82 %) van minder dan 1 dagwand.

Het aantal bedrijven van minder dan 1 dagwand is, sinds 1571, meer dan verdrievoudigd, van 24 tot 76.

(12) Ra. Gent, Welle, nr. 4.

Van 1 dagwand tot 1 ha telde men er 49 (24,25 %), van 1 tot 2 ha 34 (16,83 %), van 2 tot 3 ha 16 (7,92 %), van 3 tot 4 ha 7 (3,46 %), van 4 tot 5 ha 8 (3,96 %). De dwergbedrijven bedroegen in totaal 192 of 94,09 %, tegenover 93 in 1571. Verder waren er 8 bedrijven (3,96 %) van 5 tot 10 ha, 2 (1 %) van 10 tot 15 ha, 1 (0,50 %) van 15 tot 20 ha (13) en 1 (0,50 %) van meer dan 20 ha (14). De grotere bedrijven verminderden integendeel van 18 (16,21 %) tot 12 (5,96 %) (15).

Eveneens te Welle merkt men de sociale evolutie van de bevolking in de landbouwtellingen van 1929 en 1950. Tabel VIII geeft beide tellingen naast mekaar.

TABEL VIII

In eigendom : 180 ha 94 a 87 ca (62,71 %) / 143 ha (43,73 %).
In pacht : 106 ha 24 a 67 ca (37,28 %) / 178 ha 35 a (56,26 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	204/—	29/—	60/—	74/—	367/—	79,43/—
1 - 5 ha	16/5	33/17	3/9	33/26	85/57	18,37/79,16
5 - 10 ha	3/—	7/5	—/1	—/8	10/14	2,16/19,44
10 - 20 ha	—/—	—/—	—/—	—/1	—/1	—/1,38
	223/5	69/22	63/10	107/35	462/72	
%	48,26/6,94	14,93/30,55	13,63/13,88	20,99/48,61		

Ook te Welle werd het landbouwbedrijf prijsgegeven, waarbij de boerderijen van minder dan 1 ha volledig werden uitgeschakeld. De bedrijven van 1 tot 5 ha verminderden van 36,91 % in 1571 tot 18,37 % in 1929 om gevoelig te verhogen tot 79,16 % in 1950. De grotere bedrijven verminderden door de verdere verdeling in 1920 tot 2,16 % om opnieuw na de desertie van het landbouwbedrijf te verhogen tot 20,82 %. Ook hier vermeerderden de pachtgronden met ongeveer 20 %.

In 1920 telde het dorp 440 gezinnen en 415 huizen voor 2080 inwoners, hetzij 4,7 personen per gezin; in 1947 837 gezinnen en slechts 686 woningen voor 2756 inwoners, hetzij 3,2 personen per gezin.

Oordegem-Smetlede 1571.

Op deze parochie telde men toen 204 huizen in eigendom (4 bezaten er 2) en 15 in pacht (een pachter bezat tevens een eigen huis).

---

(13) Emmanuel t'Kint (10 b. 3 d. 48 r.).
(14) Thomas t'Kint (18 b. 26 r.).
(15) Een uitgezetene, nl. Jan Bapt. Coppens, zn. Andries van Erembodegem heeft te Welle 20 b. 2 d. 77 r. in gebruik.

TABEL IX

In eigendom : 1470 dagwand 24 roeden (40,35 %).
In pacht : 2173 dagwand 3 roeden (59,64 %).

	In eigendom volledig	In eigendom overwegend	In pacht volledig	In pacht overwegend	Totaal	%
— 25 roeden	15	—	2	—	17	7,94
— 50 roeden	20	—	—	—	20	9,34
— 1 dagwand	9	—	2	2	13	6,07
1 d. - 1 ha	31	7	1	9	48	22,43
1 - 2 ha	13	15	—	9	37	17,29
2 - 3 ha	6	4	1	2	13	6,07
3 - 4 ha	4	6	1	3	14	6,54
4 - 5 ha	4	2	—	4	10	4,67
5 - 10 ha	2	6	—	11	19	8,87
10 - 15 ha	1	3	—	5	9	4,20
15 - 20 ha	—	1	—	3	4	1,87
20 - 30 ha	1 (16)	1 (17)	2 (18)	2 (19)	6	2,80
30 - 40 ha	—	—	—	1 (20)	1	0,47
+ 40 ha	1 (21)	—	—	1 (22)	2	0,94
	107	45	9	52	213	
%	50,23	21,12	4,22	24,41		

Op Oordegem-Smetlede kwamen in 1571 172 of 80,80 % dwergbedrijven kleiner dan 5 ha voor, terwijl 45,78 % van de gezinnen minder dan 1 ha bebouwden. Dit procent zou nog hoger liggen moest de bosgrond (ruim 400 d. of 11 %) niet zijn meegerekend. Men telde 32 grotere bedrijven en 9 grote van meer dan 20 ha.

De landbouwers die de heerlijkheid bewoonden waren in het bezit van 1133 d. 58 r. eigendom en hielden 1639 d. 31 r. in pacht. Honderd dertig eigenaars, die buiten de heerlijkheid woonden, hielden 336 d. 66 r. in eigen gebruik, terwijl 49 pachters hier 533 d. 31 r. (waaronder een bos van 320 d.) in gebruik hadden.

De kerkelijke instellingen beschikten gezamenlijk over meer dan

---

(16) Joos Claus bezit 17 bunder 2 dagwand 87 roeden land, meers en bos.
(17) Amant Bogaert bebouwt zelf 70 d. 25 r. eigendom en verpacht 37 d., terwijl hij 23 d. land van de Abdij van Affligem in pacht houdt.
(18) Philips van Ghijseghem pacht van Mw van Cauwenhove het hof ten Broucke (22 b. 1 d.). — Jan de Taye pacht van Mr Willem van Schoonhove een hof van 24 b. en verder nog 3 d. van andere eigenaars.
(19) Jacop van Herweghe bezit een huis (7 d. 99 r.), maar pacht van Jan de Luu een hof van 15 bunder.
(20) Willem van Hecke pacht samen met Merten de Backer en cs. het onbehuisd pachtof van Mevr. de Lafosse (gr. 60 bunder); Willem bezit in eigendom een behuisde stede van 7 d. 75 r. en Merten een stede van 8 b. 3 d. 66 r.
(21) Adriaen de Brucker bezit 35 bunder 1 dagw. 34 roeden in eigendom.
(22) Pauwel de Backer pacht van mijnheer van Voorde het hof te Landegem (60 bunder l., m. en bos) en bezit 8 dagwand eigendom.

600 dagwand of 16,74 % van de totale oppervlakte. Vooral de abdij van Affligem bezat hiervan het leeuwenaandeel met 458 dagwand (w.o. ruim 330 dagw. bos); de kerk en de armendis van Oordegem en Smetlede waren in het bezit van 50 d. 55 r., de kapelanie van Smetlede met 28 d., het klooster van Tussenbeke met 18 d. bos, het klooster van Waasmunster met 16 d., het klooster ten Ooien te Gent met 15 d. 30 r., de Bijloken te Gent met 12 d., een niet nader genoemd klooster te Gent met 8 d., de Karmelieten te Gent met 3 d., de kerk van Wetteren met 2 d., de kerk van Ottergem 56 r., de armendis van Ottergem 35 roeden.

Het grootgrondbezit in lekenhanden bedroeg het dubbele, nl. 1218 dagw. 31 roeden of 33,43 % van de totale dorpsoppervlakte. De heer van Voorde met het hof te Landegem (240 d.) en mevrouw de Lafosse met een pachthof van 240 dagwand, staan ver vooraan; verder m^r^ Jan de Luu met een pachthof van 91 d., mevrouw van Caudenhove met het hof ten Broecke (89 d.), Paesschier van der Merre met 89 d. 50 r., m^r^ Willem van Schoonhove met een pachthof van 96 d., Cornelis Schoudtheet met 62 d. 60 r., terwijl hijzelf 12 d. in gebruik hield, Amant Bogaert met 37 d., terwijl hijzelf 67 d. 75 r. bebouwde, de wezen Jan Meuleman met 42 d., Lieven Dogghen en Lieven Migheerts 36 d. en Joos Goedthals met 37 d. 50 r. Onder de eigenaars-gebruikers van deze kategorie komen voornoemde Amant Bogaert, Marten de Backer (35 d. 66 r.) en Jan van Vondelen, zn. Joos met 32 d. 30 r., die tevens 15 d. 75 r. pachtte.

Onder de grotere grondeigenaars noemen wij Gillis van der Donc (28 d.), de kinderen sBrunen (26 d.) en Jan de Vos (22 d. 96 r.).

De 213 gezinnen van Oordegem-Smetlede telden samen 500 kommunikanten of 750 inwoners of 3,32 personen per gezin.

Voor Oordegem en Smetlede, die beiden onafhankelijk van elkaar werden verklaard in 1793, beschikken wij over afzonderlijke landbouwtellingen. Wij geven ze dan ook voor ieder dorp in 1929 en 1950.

TABEL X

Oordegem.

In eigendom : 230 ha 51 a 92 ca (37,03 %) / 203 ha 50 a 30 ca (37,94 %).
In pacht : 390 ha 81 a 8 ca (62,96 %) / 332 ha 35 a (62,05 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	75/1	16/—	150/2	81/—	322/3	68,20/2,27
1 - 5 ha	14/9	31/20	21/24	66/59	132/112	28,20/84,84
5 - 10 ha	—/1	3/5	1/1	3/6	7/13	1,48/9,84
10 - 20 ha	3/1	—/—	—/2	1/—	4/3	0,85/2,27
20 - 30 ha	1/1	—/—	—/—	—/—	1/1	0,21/0,75
30 - 40 ha	—/—	—/—	2/—	—/—	2/—	0,42/—
	93/13	50/25	174/29	151/65	468/132	
%	19,87/9,84	10,68/18,93	37,17/21,96	32,28/49,24		

TABEL XI

Smetlede.

In eigendom : 109 ha 49 a 10 ca (39,35 %) / 106 ha 49 a 25 ca (45,90 %).
In pacht : 168 ha 17 a 3 ca (60,64 %) / 125 ha 53 a 50 ca (54,09 %).

	In eigendom		In pacht			
	volledig	overwegend	volledig	overwegend	Totaal	%
— 1 ha	22/—	11/—	88/—	46/—	167/—	67,61/—
1 - 5 ha	5/—	16/21	10/4	46/39	77/64	31,17/91,42
5 - 10 ha	—/1	2/3	—/—	1/2	3/6	1,21/8,56
	27/1	29/24	98/4	93/41	247/70	
%	10,93/1,42	11,74/34,28	35,62/5,71	37,65/58,57		

Het aantal bedrijven van minder dan 1 ha vermeerderde van 213 in 1571 tot 489 in 1929 voor de beide dorpen, om daarna in 1947 nog slechts 3 te bedragen. De uitbatingen van 1 tot 5 ha vermeerderden van 74 tot 209 en tot 178 in 1947. De grotere bedrijven verminderden van 41 in 1571 tot 17 in 1920 en vermeerderden opnieuw tot 23 in 1947. Vermeerderden de pachtgronden tussen 1929 en 1947 met ongeveer 15 % in Smetlede, dan bedroeg die verschuiving 24 % te Oordegem.

In 1920 telden deze beide dorpen samen 815 gezinnen en 824 huizen voor 3859 inwoners, hetzij 4,7 personen per gezin; in 1947 1163 gezinnen en 967 woningen voor 4010 inwoners, hetzij 3,4 personen per gezin.

Besluit.

In tabel XII wordt een overzicht gegeven, wat het procent betreft, van de toestand op gebied van de landbouw in de behandelde dorpen, volgens de landbouwtelling van 1947.

TABEL XII

	Erembodegem	Iddergem	Teralfene	Welle	Oordegem	Smetlede
— 1 ha	2,70	—	17,28	—	2,27	—
1 - 5 ha	78,38	74,51	74,07	79,16	84,84	91,42
5 - 10 ha	17,12	23,53	8,64	19,44	9,84	8,56
10 - 20 ha	2,70	1,96	—	1,38	3,02	—

Ieder van deze dorpen onderging de landbouwevolutie welke onze gewesten de laatste decennia doormaakten. Geen enkel wist te ontsnappen aan de aftakeling van het landbouwbedrijf, dat onvoldoende winstgevend bleek. Het grootste procent middelmatige bedrijven komt voor te Iddergem, gevolgd door Welle en Erembodegem. Het grootste procent dwergbedrijven bezit Smetlede, waarop 1/5 van de gezinnen in hun levensonderhoud dienen te voorzien. Teralfene volgt Smetlede op de voet, althans wat het procent betreft, maar met on-

geveer 1/5 bedrijven van minder dan 1 ha, verhouding die bizonder hoog ligt; hier leven 1/9 van de gezinnen van de landbouw op dwergbedrijven. Te Oordegem winnen ongeveer 1/7 van de gezinnen hun brood op dwergbedrijven, te Iddergem 1/13, te Welle 1/15 en te Erembodegem nog slechts 1/26.

Het valt duidelijk op dat de meierij Erembodegem een grotere sociale evolutie heeft doorgemaakt dan de heerlijkheid Oordegem, ... en in de meierij heeft Erembodegem zelf de grootste sprong naar de industrialisatie gemaakt en evolueert steeds verder op die weg, gevolgd door Welle en Iddergem.

De demografische evolutie loopt blijkbaar in het spoor van de sociale evolutie : het prijsgeven van het eeuwenoude landbouwbedrijf blijft niet zonder weerslag op de gezinsuitbouw. Te Erembodegem telde men in 1947 3,1 personen per gezin, te Iddergem en te Welle 3,2, te Teralfene en te Oordegem 3,4 en te Smetlede 3,5.

Beide evoluties zijn nog niet over het hoogtepunt...

IMPE. *J. de Brouwer.*

Herbergen binnen de stad Geraardsbergen met namen der herbergiers, ten jare 1789

« Den Duc de Lorraine »	:	Jacobus Saligo
« De Goede Vrouwen »	:	Pieter Antoon Mehaudens
« Den Plaisanten Hof »	:	Francis van Aodenrode
« 't Klein Parys »	:	Antoine Gosselin
« Den Prins de Ligne »	:	Louis Fievez
« Sinte Jozef »	:	Petrus Fivremont
« Den Koning van Spanien »	:	Jan Baptiste Van Damme
« Het Storte Karreken »	:	Johannes Saligo
« Den Vossen Steirt »	:	Jacobus Dewolf
« Den Prins de Guiminé »	:	Dominicus Van den Bossche
« Den Kleinen Hert »	:	Antoon Monier
« De Sterre »	:	J.B van der Wynsbrugghe
« De Posterye »	:	sieur Cleirens
« De Kooren-Blomme »	:	N. Hoogstoel
« Den Bonten Ezel »	:	sieur Temmerman
« De Maegt van Gendt »	:	Wwe Joseph de Cuyper
« Den Franschen Schild »	:	Wwe Pieter Van Huffel
« Den Bonten Osse »	:	Jacobus Lauwereyncens
« Den Spiegel »	:	J.B. Van den Berghe
« De Swaene »	:	sieur Roman
« Den Duyven Nest »	:	Adriaan Van den Berghe
« De Kroone »	:	Joseph Van den Bossche
« Den Kreft »	:	Dominicus Den Borremaecker
« Den Gulden Boom »	:	Jacobus Pevenage
« Het Schip »	:	Jacobus Van Damme
« Den Ancker »	:	Cornelius V. D. Mynsbrugge
« Het Klein Landhuis »	:	Francis Van Ongeval
« Sint Jooris »	:	Christiaen Van Hoorde
« Sint Pieter »	:	Francis Van Maele
« Sint Sebastiaan »	:	Antoon Lummens

« Den Oeyvaert »	:	Josephus Herregodts
« 't Keysers Hof »	:	Frans Goddefroy
« Het Groot Landhuis »	:	Jacobus Bruyneel
« De Klocke »	:	Frans De Beck
« Den Valck »	:	Gillis Nechelput
« Den Arent »	:	Pieter Haelterman
« De Ciperagie »	:	Nicolas Dubreucq
« Net Kalleken »	:	Francis Simoens
« Sint Huybrecht »	:	sieur Buydens
« Sint Marten »	:	Wwe Jacobus Van Schel
« Den Hertog van Brabant »	:	onbewoond
« Den Moriaen »	:	Charel van Coppenholle
« Sinte Jacobs »	:	Johannes De Schrevel
« 't Weird »	:	Alexander Collaerts
« Den Gouden Obel »	:	Jan Baptiste De Wever
« In Roomen »	:	Guilhelmus Neirinckx
« De Fonteyne »	:	Francis Reygaert
« Den Pluymen Hoed »	:	Louis Jammée
« Het Klein Brussel »	:	Joannes Priem
« Den Prins van Oraignië »	:	N. Tinel
« De Dry Pelgrims »	:	Francis Ponteau

Herbergen op de Jurisdictie (buiten de poorten)

« De Vyf Ringen »	:	XXX
« Den Kloef »	:	Francis De Brouwer
« Het Werregaeren »	:	N. Van Damme
« Het Hemelryck »	:	Pieter Bonvarlé
« Sint Crispyn »	:	Jacobus Waegeman
« De Dry Koningen »	:	Cornelius De Norre
« De Zee-Merminne »	:	Judocus Boone
« Sint Anna »	:	Joseph Spek
« Het Swert Leeuwken »	:	Petrus Van de Velde
« Sint Antonius »	:	Hilarius De Clercq

GERAARDSBERGEN. **D. Verschaffel.**

Uit het Kerkarchief van Gottem (bij Deinze)

In 1714 werd in de kerk van Gottem de Broederschap van de Allerheiligste Vijf Wonden van Christus opgericht.

In het origineel ledenboek dat in de pastorie berust en dat getiteld is : « Boeck van 't Broederschap der Alderheilighste Vijf Wonden Christi in Gothem, 1714 », en dat leden vermeldt uit vele dorpen en steden, komt éénmaal iemand uit het Land van Aalst voor en wel nog in 1893 : namelijk MARIA THERESIA SCHOREELS uit DENDERWINDEKE.

GOTTEM. **Valère Gaublomme.**

GEVRAAGD : « alle gegevens betreffende de naam **Van der Schueren,** tot het opstellen van een familiegeschiedenis » (Voorde, Appelterre, Geraardsbergen enz.). Inlichtingen te sturen aan dr. Luc Goeminne, Bagattenstraat, 6, Gent.

LIJST DER HEERLIJKHEDEN VAN HET LAND VAN AALST

AAIGEM

zie Rotselaar
Aaigem, vormde met Vlekkem één vierschaar.

AALST

men had er :
— het ammanschap van Aalst
— het burggraafschap van Aalst
— het deurwaarschap van Aalst
— de grute van Aalst
— de meierij van Aalst
— de praterij van Aalst
— het spijker van Aalst
— het tiende van Aalst
— de heerlijkheid Eggermonde
— de heerlijkheid Kerrebroek
— de heerlijkheid de Lelie
— de heerlijkheid Meuleschette
— de praterij van Mijlbeke
— de heerlijkheid van Overham
— de heerlijkheid Regelsbrugge
— de heerlijkheid Popperode
— de praterij van Schaarbeke
— het hof van Schendelbeke
— de heerlijkheid Steentje

AALST AMMANSCHAP (gevang)

Het ammanschap van Aalst was een der vijf lenen waaruit het burggraafschap samengesteld was.

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

PLICHTEN VAN DE AMMAN

— moest de gevangenen van de burggraaf in het gevang houden, nadat ze eerst drie dagen in het gevang van de meier (graaf) verbleven hadden.
— voor dit verblijf had de steenwarder (stedehouder van de amman) zijn loon, zelfs als de gevangenen in een ander gevang verbleven.

— de amman (burggraaf) had 1/3 van de boeten van 3 tot 11 pond uitgesproken door de schepenen van Aalst aangaande de zaken voorgevallen binnen het schependom.
— de amman had, evenals de meier, van elke ploegwinning een zomer- en een winterschoof.

BRONNEN

G.A. 3090.2v (1400) - 1512 (1404) - 1526.56r (1653) - 1526.56v (1654) - 1536.56r (1742) 1517 (1460)
den. Boelare (1460)
leenverh. (1762-1774)

AALST BURGGRAAFSCHAP

Het burggraafschap werd steeds gehouden in 5 lenen, namelijk :

— het burggraafschap zelf
— het gevang (ammanschap)
— de heerlijkheid Eekhout
— de heerlijkheid Popperode
— de meierij van Hofstade-Impe

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

DE LEENHOUDER VAN HET BURGGRAAFSCHAP HAD

— het 1/3 van het groot geleed van Gent (de overige 2/3 delen behoorden aan de Graaf van Vlaanderen)
— het geleed, of de tol, van Aalst, dat 3 achterlenen had allen gelegen te Herdersem (o.a. neerhof ten Hamme)
— uit deze tol moesten volgende renten betaald worden :
aan het klooster te Vorst 3 pond
aan de burggraaf van Aalst 40 sch.
aan het klooster ter Roosen 18 sch.
aan de H. Geest van Aalst 25 sch.
aan de kapelaan te Lede 10 sch.
aan bijzondere personen 58 sch.
— de 2/3 van de inkomsten van de watermolen « ten Werve » te Aalst.
— de berg van Aalst met drie koeweiden die daarrond gelegen waren.
Voor dit leen moest de burggraaf van Aalst, in geval van oorlog, de standaad van Aalst voeren.
— 4 den. per week van elk visschip dat voorbij de watermolen « ten Werve » voer in de richting van Herdersem.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen 31 sch. 1 hall. penning gaande uit ervegrond gelegen te Haaltert

WANDELKOOP

bedroeg de 20e penning

DOODKOOP

bedroeg het dubbel van de jaarlijkse rente

BRONNEN

G.A. 3090 (1400) - 1512 (1405) - 1517 (1460) - 1518.267r (1473) - 1526.56r (1654) - 1536.56r (1742) - 1539.96r (1778) - 1542.45v (1785) - 1514 (1785)
den. Boelare (1460)
leenverh. (1762-1774)
B.W. 4631 (1430) - 4811 (z.d.) - 4818 (1514)
Bib. Annalen van de Oudheidkundige Kring van Dendermonde 2e reeks, deel VII, blz. 22. 1898 (bespreking van stuk B.W. 4631)

AALST DEURWAARDERSCHAP

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

Bestond in het erfachtig deurwaarderschap bij de provinciale raad in Vlaanderen met standplaats te Aalst.
De leenhouder van dit ambt mocht een stedehouder stellen.

BRONNEN

G.A. 1520.2.17v (1613) - 1528.3.29v (1670) - 1533.145v (1720)
den. Aalst (1650)
leenverh. Aalst (1720 - 1736 - 1771 - 1773)

AALST GRUTE

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

BESTANDDELEN

de leenhouder had het recht te innen :
1. — 6 penningen per ton, binnen Aalst, gebrouwd bier
2. — 6 penningen per bierinslag voor de biertappers.

BRONNEN

G.A. 1512 (1404) - 1517.9r (1556) - 1526.33v (1639)
den. Aalst (1639)
B.W. 4721 (1515) - 4725 (1531) - 4726 (1531)

AALST MEIERIJ

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Het rechtsgebied van de meierij van Aalst strekte zich uit over gans het schependom van Aalst.

Het gebouw van de meierij was gelegen in de Nieuwstraat tussen de herberg « Het Lammeke » en het huis « de Zwaan » (Rozemarijnstraat).

RECHTER VAN DE LEENHOUDER

De leenhouder had het recht de meier van Aalst aan te stellen.

PLICHTEN VAN DE MEIER

De meier was belast met het vangen en arresteren binnen Aalst en het schependom van Aalst.

Hij erfde en onterfde alle ervegronden, gehouden van de graaf van Vlaanderen, gelegen binnen het schependom van Aalst, maar buiten de vrijheid. Deze gronden gaven als wandelkoop 12 gr. per pond of de 20e penning.

De meier maande de schepenen van Aalst waarvoor hij hetzelfde loon genoot als een schepen. Ook bij een zoending had hij hetzelfde loon.

Iemand gevangen genomen binnen Aalst of er gevangelijk binnengebracht moest eerst drie dagen in het gevang van de meier (grafelijk gevang) doorbrengen, vooraleer hij overgebracht werd naar het gevang van de burggraaf (ammanie). Voor dit driedaags verblijf ontving de meier voor elke gevangene 2 sch. voor ijzergeld en 6 sch. voor loon. Zelfs indien zekere gevangenen niet bij hem verbleven hadden had hij recht op dit loon.

Personen die gevangen genomen werden voor schulden moesten in de meierij blijven totdat hun schulden voldaan waren. Ook geschutte beesten werden maar gelost als de schade die ze aangericht hadden voldaan was.

Voor het doen van wettelijke klacht had de meier 12 sch. en voor het afnemen van eed tussen partijen voor vinderschepen 12 sch.

Bij het vellen van een vonnis betreffende schulden van binnen de vrijheid had de meier 12 penn. Voor schulden van buiten de vrijheid had hij 5 penn.

Voor iemand die een wettelijke dag verlangde tegen personen die buiten de vrijheid woonden zond de meier naar deze laatste persoon, in zijn naam, een afgevaardigde vergezeld van twee personen (indagers) om kennis te geven van de plaats en de dag van de wettelijke dag. Oorspronkelijk hadden deze indagers een vergoeding van elk 2 sch. per afgelegde mijl. Later werd deze vergoeding gebracht op 5 sch. per mijl. Deze vergoeding werd slechts uitbetaald na het vellen van het vonnis.

De meier mocht ook nog, bij afwezigheid van de baljuw, de

klachten aanvaarden die hij echter ter kennis moest brengen van de baljuw.
Bij de aanstelling van een baljuw werd deze de eed afgenomen door de meier in aanwezigheid van de schepenen.
De meier had jaarlijks recht op een voer hooi dat zodanig van omvang moest zijn als twee paarden konden trekken. Dit voer werd geleverd uit 's gravenmeers.
Hij ontving ook een mandel tarwe en een mandel koren uit het tiende van Aalst.
De meierij van Mespelare ging steeds samen met deze van Aalst.

BRONNEN

G.A. 3090.3v (1400) - 1512.9 (1404) - 1518.388r (1473) - 1526.53 (1641) - 1535.23r (1729) - 1536.112v (1747) - 1536.301r (1758) - 1535.37v (1729) - 1535.217v (1736) - 1536.6 (1740) - 1537.148v (1729) - 1539.173r (1782) - 1542.192r (1787)
den. Aalst (1460)
leenverh. Aalst (1729 - 1736 - 1782)
B.W. 4642 (1430) - 4701 (1457)

AALST PRATERIJ

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

GEBIED

Het rechtsgebied van de praterij van Aalst strekte zich uit over de gehuchten Popperode, Horebeke, Mijlbeke, Krekeldries en Zomergem.

RECHTEN VAN DE LEENHOUDER

De leenhouder had het recht de bedienaar van de praterij van Aalst aan te stellen.

PLICHTEN VAN DE PRATER

De prater stond ten dienste van de graaf om, zowel bij dag als bij nacht, als wettebode te liggen waarvoor hij 5 sch. per dag ontving.
Voor het schutten van beesten had de prater :
— de eerste maal 10 stuivers per beest
— de tweede maal 20 sch. per beest
— de derde maal 30 sch. per beest
— bij nacht had hij steeds 10 sch.
De prater ontving van elke ploegwinning binnen zijn rechtsgebied een zomer en een winterschoof. Deze zonder ploeg gaven één schoof.

BRONNEN

G.A. 3090 (1400) - 1512.6r (1404) - 1526.23r (1637)
leenverh. Aalst (1654)
B.W. 4632 (1430)

AALST SPIJKER

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Het spijker voor graan, penningen en pluimvee, strekte zich uit over de stad en het schependom van Aalst, alsook over de propre dorpen.

SAMENSTELLING

— 22 1/2 zakken tarwe
— 29 1/2 sister rogge
— 27 1/2 sister gerst
— 63 sister haver
— 391 capoenen
— 157 hoenderen
— 25 p. 26 penn.

UIT HET SPIJKER WERD BETAALD

— 2 1/2 zakken tarwe aan de kapelnij van het hospitaal van Aalst
— 2 zakken 10 vaten rogge aan idem
— 3 zakken 2 vaten gerst aan idem
— 5 zakken haver aan idem
— 20 capoenen, 8 hoenderen, 3 p. 9 sch. 9 penn. aan idem
— 4 zakken rogge aan de kapelnij van Hofstade
— 3 zakken roge aan O.L. Vrouw-vroegmis te Hofstade
— 4 viertelen gerst en haver en 5 sch. aan de kapel van St Maarten te Aalst.

BRONNEN

G.A. 1512.12v (1404) - 1517.11 (1457)
den. Aalst (1642-1655)
leenverh. Wichelen (1730-1758)

AALST GROOTTIENDE

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

FONCIER

bestond uit 60 roe land nabij de zeebergse brug waarop de tiendeschuur stond. Van de alluviele gronden had de leenhouder de inkomsten.

VERDELING

— de eerste drie schoven gingen in de tiendeschuur
— de drie volgende waren voor het klooster van Vorst
— de drie volgende voor het klooster van Affligem
— de 10e schoof voor St Maarten te Aalst
— de 11e schoof was de wagenschoof. Deze werd afzonderlijk gelegd om achteraf te verdelen tussen de drie eerste.
— de voerders die het tiende invoerden ontvingen bij iedere reis elk een schoof
— ook elke wagen ontving na iedere reis 1/3 van een schoof voor de paarden. Deze schoof werd genomen van de wagenschoof.
— Al het afrijzende graan behoorde aan de leenhouder van het foncier voor het houden van 6 varkens en 1 beer. (Deze mochten slechts geweerd worden dan met een stroband zonder knoop).
— Elk van de tiendedelers hadden hun mandelingen en tienlingen.
— De leenhouder van het groot tiende had ook nog een heerlijke rente van 4 p.

BRONNEN

G.A. 3090.2v (1400) - 1517 (1466) - 1537.29r (1713) - 1515 (1777) - 1538.32r (1777) - 1512 (z.d.)
den. Aalst (1650)
leenverh. Nieuwerkerken (1777)
B.W. 4704 (1514)

ABEELE (van den)

FILIATIE

Leenhof van Rode te Melle

LIGGING

Melle, met delen te Gijzenzele, Gontrode en Landskouter

FONCIER

besloeg 17 b. land

LENEN

Er waren 11 lenen die gelegen waren te Gontrode en Melle. Hun respectieve oppervlakte en recht van verhef is niet gekend evenmin als hun aard.

HALFWINNING

besloeg 2 b.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen 23 p., 3 capoenen en 43 hoenderen.

BRONNEN

G.A. 1518.20 (1473) - 1514 (1588) - 1526.41 (1651) - 1536.103 (1744)
leenverh. Melle (1741)

AKREN

FILIATIE

Leenhof van Ronse

LENEN

Van de 21 lenen die van deze heerrijkheid gehouden werden is de ligging niet gekend. Volgens hun aard kunnen we ze als volgt groeperen :

— in landen, hoeven, bossen en weiden 130 dw. 16 r.
— in renten 7 p. 67 sch. 30 den., 16 capoenen
— een tenaige van 12 b. land en weide met 36 capoenen, 31 ganzen, 28 hennen en 52 sch.

JUSTITIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden

HEERLIJKE RENTEN

het bestaan van een heerlijke inkomst van renten is wel vermeld maar de samenstelling en de hoegrootheid ervan is niet opgegeven.

DOODKOOP

bedroeg 40 sch.

BRONNEN

B.W. 9166 (1635)

AMENGIJS-ROZENAKEN

FILIATIE

Leenhof van Ronse

FONCIER

besloeg oorspronkelijk 10 b. bestaande uit opperhof, nederhof, gebouwen, wallen en vijvers en 86 b. bestaande uit landen, weiden en bossen.

Bij dit foncier werden op een ons onbekende datum, of door aankoop of door confiscatie, volgende delen gevoegd, o.a.

— het hof van Borgneuse groot 26 b. 3 quartrons
— het hof van Dijslot bestaande uit hoeve, tuin, weide, meers en land groot 13 b. 9 quartrons 24 r.

LENEN

Er werden 35 lenen van deze heerlijkheid gehouden, waarvan we noch hun aard, noch hun oppervlakte, noch hun ligging kennen.

JUSTITIERECHTEN

bezat, de uitoefening van de drie justitiegraden, het vermogen de verbanning uit de spreken. De verbanning werd uitgesproken door de mannen doch enkel voor criminele gevallen.

Naar gelang het de eerste, tweede, derde of vierde maal was dat iemand verbannen werd, bedroeg de termijn van de verbanning 1, 3, 7 en 100 jaar en een dag.
Bannelingen die terug binnen de heerlijkheid kwamen, zonder toelating, werden gevangen gezet en overgeleverd aan de baljuw.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen op volgende termijnen :
— St Remi : 52 oublies, 5 hennen, 7 sch. 6 den.
— St Steven : 41 p. 11 sch. 6 den., 54 ras. 1 1/2 hotteaux koren, 133 1/2 1/8 capoenen en 19 hennen
— O.L. Vrouw Lichtmis : 12 hotteaux 1 2/3 estoc koren, 22 sch. 1 den.

HEERLIJKE DIENSTEN

Elk huisgezin was verplicht tot het doen van karweien en dit driemaal per jaar, en bestond uit vervoerdiensten (voor dezen met paard en kar) en uit handendienst (voor dezen zonder paard en kar).
Men mocht zich voor deze diensten laten vervangen.

TOL

de tol werd geheven op alle dieren en waren die binnen de heerlijkheid verkocht werden.

BASTAARDGOED

AUBANITEITSRECHT

BESTE HOOFD

was verschuldigd door alle hostes (onderzaten). Was ook verschuldigd door de personen die geboren waren over het water (over de Schelde d.i. deze van Vlaanderen onder de Kroon kwamen) in de heerlijkheid kwamen wonen en er overleden.

VISRECHT

in de Rosne beginnende aan de watermolen op de Rosne tot aan de Molenstraat. Van dit recht bezat de Heer van Ansereuil de helft.

JACHTRECHT

in de waranden en bossen.

MOLENRECHT

er was een wind- en een watermolen. De watermolen diende voor het slaan van olie en was gelegen op de Rosne aan de St Pietersbrug te Amengijs.

COLLATIE

van de kapel in het kasteel van Amengijs, waar elke woensdag een Mis opgedragen werd.

DIENST- EN VOOGDLIEDEN

— elk gehuwd echtpaar wonende binnen de heerlijkheid betaalde jaarlijks 18 den., een weduwenaar 12 den. en een weduwe 11 den.

— elk echtpaar moest ook nog elk jaar 6 den. betalen voor de « chappon du bruecq ».

LEENHOF

De mannen waren bevoegd in het berechten van alle criminele zaken. De gevallen inzake gevechten werden behandeld door de mannen en de schepenen samen. De mannen haalden hoofd aan de mannen van Ronse.

SCHEPENBANK

was bevoegd in het erven en onterven, en schouwen van maten en gewichten. De criminele gevallen waar ze kennis van had moest ze, voor berechting, overmaken aan de mannen. De schepenen haalden hoofd aan de schepen van Ronse.

WAARHEDEN

De **vrije waarheid** werd jaarlijks gehouden door mannen en schepenen. Alle laten, en inwoners van de heerlijkheid, waren verplicht daarop aanwezig te zijn op boete van 15 sch.

Op deze waarheid werden de schuldig bevonden misdadigers beboet en gebannen bij vonnis van de mannen en de schepenen, mits toestemming van de baljuw.

De **algemene waarheid** werd driemaal per jaar gehouden eveneens in gezamenlijke zitting van mannen en schepenen. Alle laten, erfhouders en leenmannen waren verplicht daarop aanwezig te zijn.

— voor watergang en planken werd ze gehouden voor St Jan waarop boeten uitgesproken werden tot 5 sch.

De personen die bevonden werden in maart hun koren, weiden of meersen te stoppen werden beboet met 3 sch.

BALUW

werd aangesteld door de leenhouder en was belast met het besturen van de heerlijkheid alsmede met de uitoefening van de justitierechten. De baljuw stelde zelf zijn helper of luitenant aan.

MESSIER

de leenhouder stelde 2 messiers aan die boeten mochten uitspreken tot 20 sch.

FORESTIER

de leenhouder stelde 2 forestiers aan die ook, zoals de messiers, boeten mochten uitspreken tot 20 sch.

BRONNEN

G.A. 1528.55r (1675) - 1530.146v (1694)
B.W. 9166 (1635)

APPELTERRE-EICHEM

zie Wedergraat

Appelterre en Eichem waren serveplaatsen.
In de 15e eeuw werden beide plaatsen verenigd tot één heerlijkheid die in leen gehouden werd van het grafelijk leenhof van Aalst. De schepenen van deze heerlijkheid haalden hoofd aan de schepenen van Lennik.
In 1486 werd deze heerlijkheid ingelijfd bij het land van Wedergraat.

BRONNEN

G.A. 3090.20r (1400) - 1512.58r (1404)

ASPELARE

men had er :
— Raveschoot

ASPELARE-NEDERHASSELT

De dorpen Aspelare en Nederhasselt waren oorspronkelijk een deel van het rechtsgebied van de baanderij Boelare. Op 8.8.1784 verkocht de toenmalige banderheer deze beide dorpen die verenigd werden in één heerlijkheid.

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

FONCIER

bestond uit 1 dw. land

JUSTITIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden en boeten tot 60 p.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal 28 3/4 capoenen en 2 vaten haver.

TOL
VONT
BASTAARDGOED
STRAGIERSGOED
BESTE HOOFD
JACHTRECHT
PLANTRECHT
BIERBAN of Cammagiegeld

bedroeg 1 pot van elk vat brouwsel.

JAARMARKT

van het vee op de jaarmarkt verkocht had de leenhouder de tongen.

COLLATIE

de leenhouder had de collatie van volgende ambten :

— Kerk- en armmeesters, Grafmaker, Koster, Schoolmeester, Onderpastoor en Kapelaan. Voor de drie laatstgenoemde ambten werd het recht van collatie beurtelings uitgeoefend door de leenhouder en de Abt van St Adriaansabdij.

PREMINENTIE IN DE KERK

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen die hoofd haalden aan de schepenen van Denderleeuw. De hoogste boete die ze vermochten uit te spreken bedroeg 3 p.

WAARHEDEN

Aspelare en Nederhasselt gingen naar de waarheid van Roeselare in St Antelinks.

BALJUW

MEIER

het ambt van meier van Aspelare en Nederhasselt was en bleef een leen van de baanderij Boelare.

BRONNEN

G.A. 1515 (1761) - 1541.21r (1784) - 1542.110v (1785) - 1543.38r (1785) - 1544.37r - 1543.129r (1792)
Bl. 251 (1745)

AUVAING

FILIATIE

Leenhof van de baanderij Schorisse in 3 lenen

VERHEF

Vol verhef voor elk van de drie lenen

LIGGING

Rozebeke

FONCIER

het foncier van deze heerlijkheid werd gevormd door een renteboek die in totaal opbracht :

— 5 p., 33 1/2 capoenen, 4 1/3 hoenderen, 1 moken tarwe (grote maat), 3 mokens tarwe, 4 mokens 1 achtling haver (grote maat), 4 mokens 1 achtling haver (kleine maat)
gaande uit ervegronden te Rozebeke. Deze rente had een zitdag te Rozebeke op Kerstavond.

— 9 gansen op St Magdalena (mits Kerkgebod op zondag voordien).

JUSTITIERECHTEN

bezat enkel de uitoefening van de grondjustitie. De hoogheidsrechten werden uitgeoefend door Schorisse.

WANDEL- EN DOODKOOP

bedroegen beide het dubbel van de jaarlijkse rente.

SCHEPENBANK

bestond uit 6 schepenen, de ontbrekende werd ontleend aan de wet van Schorisse, was bevoegd in het erven en onterven, leggen van beslag, en het doen van gedingen op verzoek van partijen. De hoogste boete die ze vermochten uit te spreken bedroeg 2 sch.

BALJUW

aangesteld door leenhouder en maner van de schepenbank.

BRONNEN

G.S. 11 (1614)

BAAIGEM

zie Gavere
zie Vrekkem (meierij)

men had er :

— Beversluis
— Lilaar

BALEGEM

zie Rode

men had er :

— Bottele
— Hazebijts
— Lusbeke
— Vosbroek

BALEGEM - MOORTZELE - SCHELDEWINDEKE

De heerlijkheden Balegem - Moortzele - Scheldewindeke vormden het 2e leen waaruit het Markizaat van Rode bestond.

FILIATIE

Na de verderding van het land van Rode in 1697 werden de heerlijkheden Balegem - Moortzele - Scheldewindeke in leen gehouden van het grafelijk leenhof van Aalst. De heerlijkheid van deze dorpen werd in vermelde verderding aangelegd in 3 kavels, echter bleef o.a. het justitierecht onverdeeld.

VERHEF

Vol verhef

FONCIER

bestond uit 23 bunder landen, weiden, meersen en vijver.

LENEN

er werden 19 lenen van gehouden, waarvan 11 aan een vol verhef en 8 aan een verhef van de beste vrome, waaronder Lusbeke en Vosbroek.

JUSTIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal 6 mud 10 halsters 2 modekens koren, 9 mud 11 halsters 3 modekens haver, 124 1/2 capoenen, 58 hennen en 5 ganzen.

HEERLIJKE DIENSTEN

bestonden uit vervoerdienst en handendienst (n.l. spitten) waarop boeten stonden van 20 sch.

DOODKOOP

bedroeg de 20e penning

WANDELKOOP

bedroeg de 10e penning

TOL

VONT

BASTAARDGOED

STRAGIERSGOED

BESTE HOOFD

JACHTRECHT - VISRECHT - VOGELVANGST

LEENHOF

SCHEPENBANK

had haar zetel te Scheldewindeke en bediende ook Balegem en Moortzele.

BRONNEN

G.A. 1512.116v (1550) - 1530.144v (1693) - 1533.116r (1719) - 1534.24r (1727) - 1534.104v (1728) - 1543.91v (1728) - 1535.12r (1729) - 1537.165v (1730) - 1514 (1738) - 1535.258r (1738) - 1536.85r (1743) - 1536.236v (1752) - 1539.110v (1779) - 1515 (1781) - 1538.47r (1781) - 1544.29r (1791) - 1543.117r (1791) - 1544.127r (1793)
leenverh. Scheldewindeke (1743)
leenverh. Moortzele (1729)

BAMBRUGGE

zie Burst

BANDRIESSE

FILIATIE

Leenhof van Gavere

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Dikkele

FONCIER

besloeg 13 b. 36 r. land te Dikkele.

LENEN

er waren 9 lenen gelegen te Dikkele, Dikkelvenne en Gavere n.l. :

— te Dikkele 2 dw. 65 r.
— te Dikkelvenne 8 dw. 75 r.
— te Gavere 3 dw.

allen aan een vol verhef of de beste vrome.

JUSTITIERECHTEN

bezat enkel de uitoefening van grondjustitie. De hoogheidsrechten zullen toebehoord hebben aan de Heren van Gavere.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal 12 p. 4 sch. 7 den., 10 1/4 1/12 broden, 18 1/2 1/24 capoenen, 5 1/2 hoenderen, 3 halsters 1 achtling haver.

WANDEL- EN DOODKOOP

bedroeg 4 sch. per bunder op de laatgronden.

LEENHOF

bestond uit 13 mannen die bevoegd waren in het berechten van de leenzaken, criminele zaken echter uitgezonderd.

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen welke bevoegd waren in erven en onterven van de leengoederen. Ze verzekerden eveneens de inning van de renten.

De schepenen hielden een maart-, mei- en winterkeur.

BALJUW

maande het leenhof.

MEIER

maande de schepenbank.

BRONNEN

G.A. 1518 (1473)
G.Ga. 7 (1620-1692) - 6.114 (1720)

BAVEGEM

zie St. Lievens-Houtem

BEERLEGEM

FILIATIE

Oorspronkelijk was Beerlegem een heerlijkheid die afhing van het leenhof van Rode met een vol verhef.
Op 27.7.1680 werd het verheven tot Baanderij en hing als zodanig af van het Grafelijk leenhof van Aalst.

FONCIER

besloeg 41 b. 29 r. bestaande uit hof, land, bos, weide en vijver (3 b.)

LENEN

er waren 8 lenen te Beerlegem samen 68 dw. 36 r. en 1 leen te Baaigem van 11 dw. 60 r. waaronder Beversluis.

JUSTITIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal : 6 auwels 10 rasieren koren, 10 auwels haver, 6 pond 16 sch. 2 den., 134 capoenen, 58 hoenderen en een cijnsrente van 41 sch. op rentegronden.

WANDELKOOP

bedroeg de 10e penning.

DOODKOOP

bedroeg 8 sch. per bunder.

LEENHOF

haalde hoofd aan de mannen van Rode en vermocht boeten uit te spreken tot 3 pond.

SCHEPENBANK

haalde hoofd aan de schepenen van Velzeke.

BRONNEN

G.A. 1517.57r (1458) - 1518.366r (1473) - 1540.50r (1790)

BEISELHOVEN

FILIATIE

Leenhof van het Hof ter Hoeven te Srijpen

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Strijpen

FONCIER

het foncier van deze heerlijkheid werd gevormd door een renteboek die een totale ontvangst had van : 14 sch. 2 den., 9 halsters 1 cop haver, 4 hoenders. De rente was te voldoen op Kerstavond en sloeg op 55 dw. 55 r. De rente werd berekend aan ongeveer 1 meuken haver per dw. en 3 den. uit land (4 den voor weiden, broekken en bossen).

LAATHOF

was bevoegd in het erven en onterven van de rentegronden.

BALJUW

aangesteld door de leenhouder als zijn vertegenwoordiger en maner van het laathof.

BRONNEN

G.F. 2894 (1602-1685)

BEKEN (ter)

FILIATIE

Leenhof van Rode te Melle

LIGGING

Dikkelvenne

JUSTITIERECHTEN

bezat verschillende kenmerken die het bezit van de drie justitiegraden laten vermoeden.

HEERLIJKE DIENSTEN

bestonden uit een dag vervoerdienst, met paard en kar, en een dag spitten (voor dezen zonder paard en kar).

TOL

VONT

BASTAARDGOED

STRAGIERSGOED

BESTE HOOFD

MOLENRECHT

voor wind- en rosmolens.

LEENHOF

bestond uit 13 mannen die kennis hadden van alle zaken die de lenen aangingen.

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen die kennis hadden over de ervegronden. Ze haalden hoofd aan de schepenen van Velzeke.

BALJUW

maande het leenhof.

MEIER
maande de schepenbank.

BRONNEN
G.A. 1512.111r (1550)

BERCHEM

men had er :
— Calemontbos
— Van der Donckt
— ter Ruwen

BERCHEM

FILIATIE
Leenhof van Marke en Ronne

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Berchem

FONCIER
Bestond uit 3 dw. behuisde stede met wal en 3 b. 3 dw. meers.

LENEN
van de 50 lenen (1708) waren er 27 die gehouden werden aan een vol verhef en 23 aan een verhef van de beste vrome.
Onder deze lenen kwamen voor de heerlijkheden van het hof te Welden, Zulzeke en Kwaremont en ter Ruwen.

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden. De criminele en civiele gevallen werden behandeld door de mannen en schepenen samen.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal : 12 mud 3 halsters haver (grote maat), 304 1/2 hoenders en 19 p. 5 sch. uit laatgronden

WANDELKOOP
bedroeg de 20e penning.

TOL
VONT
BASTAARDGOED
BESTE HOOFD
JACHTRECHT - VISRECHT - VOGELVANGST
MOLENRECHT

KERF

bedroeg 4 pond per jaar.

KERKGEBOD

had kerkgeboden in de kerken van Berchem, Melden, Nukerke, Zulzeke, Kwaremont en Welden.

LEENHOF

De leenmannen hadden het vermogen de verbanning uit te spreken uit Berchem en alle heerlijkheden die van Berchem gehouden werden voor een termijn van 50 jaar. Ze hadden het vermogen boeten te wijzen van 10 en 3 pond. De mannen haalden hoofd aan de mannen van Marke en Ronne.

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen die hoofd haalden aan de mannen van Berchem, ze hadden het vermogen boeten uit te spreken van 3 pond.

WAARHEDEN

Berchem ging naar de waarheid van Hongarije te Ronse. De jaarwaarheden, dagwaarheden, maartkeur en oogstkeur werden gehouden door de mannen en de schepenen samen.

BALJUW

mocht een stedehouder stellen die prater genoemd werd.

PRATER

BRONNEN

G.F. 11 (1708) - 69 (1751)
FB. 560 (16e eeuw)
FPo. 323 (z.d.)

NOTA

Ingevolge onduidelijke rechten van erfopvolging met betrekking tot de heerlijkheden Zulzeke-Kwaremont, heeft de leenhouder van de heerlijkheid van Berchem in de 2e heft van de 18e eeuw deze heerlijkheden doen indagen als vacant goed. Hij genoot er de heerlijke rechten en ontvangsten van.

BERCHEM TEN SPIEGELE

FILIATIE

Leenhof van de St Pietersabdij te Gent

LIGGING

Scheldewindeke

FONCIER

het foncier van deze heerlijkheid werd gevormd door een renteboek.

JUSTITIERECHTEN
de hoogheidrechten werden er uitgeoefend door de St Pietersabdij terwijl de leenhouder enkel in het bezit was van de grondjustitie.

BESTE HOOFD
de leenhouder inde op de rentegevende gronden het beste hoofd ten voordele van de St Pietersabdij.

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen (1681) welke bevoegd waren voor erven en onterven, en straatschouwingen. Ze hadden het vermogen boeten uit te spreken tot 60 p.

BALJUW
was de vertegenwoordiger van de abdij voor de uitoefening van de hoogheidsrechten.

BRONNEN
G.R. 179 (1681)

BERGE (van den)

FILIATIE
Leenhof van het hof te Welden

LIGGING
Leupegem met delen te Etikhove en Edelare

JUSTITIERECHTEN
de uitoefening van de hoogheidsrechten behoorde aan de baljuw en de mannen van Welden. De boeten boven de 3 pond behoorden aan de Heer van Welden.

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen die bevoegd waren in het wijzen van boeten tot 3 pond.

MEIER
maande de schepenbank.

BRONNEN
G.Sa. 2 (1639)

BERGE (ten)

FILIATIE
Leenhof van Ophasselt

VERHEF
Werd gehouden in twee lenen elk aan een vol verhef

LIGGING
Ophasselt en St Maria-Lierde

FONCIER
besloeg 11 b. bestaande uit hofstede, land en meers.

BRONNEN
G.Mal. 3 (1692)

BERGE (van den)

FILIATIE
Leenhof van de grote toren van Zottegem

LIGGING
St Maria-Oudenhove

FONCIER
besloeg 18 b. land, meers en weide.

LENEN
in 1598 besloegen de 6 lenen samen 33 dw. 19 r. bestaande in land, meers en broek.

JUSTITIERECHTEN
de hoogheidsrechten behoorden aan Zottegem, terwijl de leenhouder de uitoefening bezat van de grondjustitie.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal : 9 p. 13 sch. 9 den., 47 capoenen, 8 hoenderen, 9 halsters, 2 modekens 1 cop koren, 11 modekens haver, 26 ganzen, 52 pond boter.

LEENHOF
bestond uit 6 mannen en de laten van deze heerlijkheid die bevoegd waren in leenzaken en het gebieden van erve.

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen (1598) die bevoegd waren in het erven en onterven, vronen en ontvronen en arresteren.

BALJUW
De baljuw van Zottegem werd er vertegenwoordigd door een der grondeigenaars, die in zijn naam het leenhof en de schepenbank maande.

BRONNEN
G.Mo. 1.53 (1598)

BERGE (ten)

FILIATIE
Werd gehouden van God en de Zon en was eigendom van de abdij van St Cornelis en Cyprianus te Ninove

LIGGING
Woubrechtegem

LENEN

in 1695 werden er van het leenhof van deze heerlijkheid 52 lenen gehouden die we als volgt kunnen groeperen :

Woubrechtegem, 27 lenen, samen 192 dw. 75 r. bestaande uit landen, meersen en bossen, waaronder het hof te aeckhoute groot 22 b. 2 dw. 85 r.
St. Antelinks , 3 lenen, samen 5 dw. 50 r.
Liedekerke , 2 lenen, samen 8 dw.
Haaltert , 13 lenen, samen 14 dw. 66 r.
Lombeek en Strijtem, 7 lenen, samen 10 dw. 8 r.

BRONNEN

G.Cor. 121 (1695-1787)

BEVERSLUIS

FILIATIE

Leenhof van Beerlegem

LIGGING

Baaigem, (upt foreest)

FONCIER

was oorspronkelijk 11 dw. 50 r. groot doch werd later, als gevolg van een verdeling, teruggebracht op 7 dw. 67 r.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal : 20 sch., 2 halsters koren, 3 halsters haver, 4 capoenen, 3 hoenders.

Bij gebrek aan betaling was het de Baljuw van Beerlegem die voor de inning van deze renten instond.

WANDEL- EN DOODKOOP

bedroeg de 20e penning.

LAATBANK

was bevoegd in het erven en onterven.

MEIER

werd aangesteld door de leenhouder en maande de laatbank.

BRONNEN

G.Ga. 557[5] (1626 tot 1728)

BIEST (van der)

FILIATIE

Leenhof van Gavere

VERHEF

Vol verhef of de beste vrome

LIGGING

Dikkelvenne

FONCIER

het foncier van deze heerlijkheid bestond uit een renteboek met een ontvangst van volgende renten :
11 p. 2 sch. 8 den., 2 ganzen, 2 capoenen, 24 1/3 hoenderen, 9 broden (gebakken uit 1 halster koren, schultbroden genoemd), 4 halsters koren, 19 halsters 2 modekens haver.
Van deze rente ontving de Heer van Gavere jaarlijks 8 halsters koren en 12 halsters haver.

JUSTITIERECHTEN

de hoogheidsrechten behoorden aan Gavere, terwijl de leenhouder enkel de uitoefening van de grondjustitie bezat.

WANDEL- EN DOODKOOP

zelfde bedrag als te Gavere.

LAATBANK

was bevoegd in het erven en onterven van de rentegronden.

MEIER

maande de laatbank.

BRONNEN

G.Ga. 7 (1620 - 1637 - 1663) - 6 (1703)

BOEKHOUTE

was een meierij die haar zetel had in het hof van Boekhoute ook nog genaamd ten Spiegele.

FILIATIE

Leenhof van Gavere

VERHEF

De beste vrome

LIGGING

Dikkelvenne

FONCIER - LENEN - CIJNSGRONDEN

besloegen samen 53 b. In 1516 bedroegen deze delen nog slechts 28 b. 3 dw.
De lenen en de cijnsgronden waren gelegen te Dikkelvenne, Beerlegem, Meilegem, Scheldewindeke en Velzeke.

JUSTITIERECHTEN

behoorden aan de Heer van Gavere.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal : 2 pond 40 sch. 1 den. te voldoen op Kerstavond op de zitdag in het hof te Boekhoute. De maat waar de renten mede gemeten werden werd geleverd door de meier waarvoor hij de afval bij die meting voor hem mocht houden.

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen (1698) die het vermogen hadden boeten te wijzen van 2 sch. Ze inden de wandel- en doodkoop van de gronden die men hield van de Heer van Gavere.
De schepenen haalden hoofd aan de schepenen van Velzeke.

MEIER

maande de schepenbank.

BRONNEN

G.A. 1518.77v (1473)
Ga. 7.117 (1620 - 1638 - 1661 - 1686 - 1698) - 6.98 (1698)

BOELARE

was een der vier baanderijen van Vlaanderen en een der 5 leden van het land van Aalst.

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Het rechtsgebied van de baanderij strekte zich uit over de dorpen :

1. — Aspelare (hetwelk samen met Nederhasselt, van 8.8.1784 af een afzonderlijke heerlijkheid werd)
2. — Deftinge
3. — Goeferdinge
4. — Idegem
5. — Nederboelare (waar het kasteel van Boelare stond)
6. — Nederhasselt (zie Aspelare)
7. — Nieuwenhove (hetwelk samen met Waarbeke van 1658 af een afzondedrlijke heerlijkheid werd)
8. — Onkerzele
9. — Overboelare (zetel van de baanderij)
10. — Smeerebbe
11. — Vloerzegem
12. — Waarbeke (zie Nieuwenhove)

FONCIER

begreep o.a. het kasteel met de gronden daarrond, groot 6 dw.; het goed te Wolfsboome groot 28 b.; de boelaarmeers groot 7 b.; de treutelbekevijver met boomgaard groot 7 b.; de hindekenbos groot 14 b.

LENEN

in 1365 en 1435 60 lenen, in 1473 89 lenen.
Deze lenen waren :
— de **heerlijkheden** Bumbeke, ter Brugt, Laatgoed Humbroek.

Oombergen, Outer, Parike, St Lievens-Esse met Schoonenberge en Zandbergen, Stuvegem.

— de **meierijen** van Aspelare, Deftinge, Idegem, Nederboelare, Overboelare, Schendelbeke, Vloerzegem, Waarbeke en Nieuwenhove

— de **amanie** van Nederboelare

— het **messierschap** van Nederboelare

— in **gronden** had men te Aspelare 14 dw. 65 r., Boelare (N.O.G.) 117 dw. 94 r., Deftinge 52 dw. 62 r., Denderhoutem 19 dw., Erembodegem 4 dw., Ghoy 3 dw., Grimminge 3 dw., Idegem 3 dw., Moerbeke 51 dw. 50 r., Onkerzele 1 dw., Schendelbeke 29 dw. 79 r., St Martens-Lierde 4 dw., Vloerzegem 50 r., Volkegem 66 dw., Vollezele 5 dw., Waaienberg (Geraardsbergen ?) 55 dw., met onbekende ligging 19 dw.

— Bijzonder grote lenen waren :
Een goed te Idegem, groot 8 b. bestaande uit land, bos, weide en water
Het goed ter borch te St. Martens-Lierde groot in landen, weiden en bossen 9 b.
Het hof te Wijngaarden te Deftinge groot 12 b. 2 dw., waarvan 3 achterlenen gehouden werden van 9 dw. samen
Het hof te Idegem groot 4 b.
Het hof te Deftinge groot in landen, bossen en weiden 20 dw.
Het goed te watermolen, ligging onbekend, bestaande uit 2 molens groot met vijver en landen 21 dw.

— **Rentelenen,** 585 p. bezet op de heerlijkheid van St Lievens-Esse en Schonenberge, 5 p. bezet op 14 b. land te Wolfsboome, 6 p. 6 sch. 9 den. op land te Aspelare, 3 pond bezet op land te Idegem, genaamd Steenhuizerente, 10 p. gr. op de heerlijkheid van Outer.

— **Schoofrenten,** de 5e schoof op 6 b. te Vloerzegem, samen met een rente van 5 1/2 rasieren haver, 3 capoenen en 4 sch.
de 5e schoof op 3 b. 79 r. te Waaienberg
de 5e schoof op 24 b. te Denderhoutem samen met een rente van capoenen
de 7e schoof op 4 b. te Overboelare samen met een rente
de 7e schoof op 8 dw. te Moerbeke samen met een rente van 2 capoenen en 1 den. per dw.
de 7e schoof op 5 dw te Boelare.

— **Andere lenen**
1/4 van de opbrengst van de heerlijke verkopen binnen Geraardsbergen
1/2 van de opbrengst van de tol van Geraardsbergen
1/2 van de opbrengst van de watermolen te Aspelare

JUSTITIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden met boeten van 60 p.

Personen verbannen buiten Boelare waren vrij te Geraardsbergen en omgekeerd, ook wanneer het een verbanning uit Vlaanderen betrof.
De Heer van Boelare had een deel van de boeten die door de schepenen van Geraardsbergen uitgesproken werden n.l. 12 pen. op de boeten van 3 p.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal : 8 p. als penningsrente, 80 mud haver, 480 capoenen, 90 ganzen, 2 pond was (1 pond van de praterij van Onkerzele en 1 pond van de praterij van Idegem).
Ontving nog 14 mud koren uit de molen in de poort van Geraardsbergen, 1/2 van het geleed in de overpoort (kant Overboelare-Viane), 1/2 van de inkomsten van de watermolen te Geraardsbergen, en 31 mud haver uit dezelfde molen.

LASTEN

De baanderij was belast met volgende renten :
— 520 p. erfelijke rente ingevolge een verderding van de baanderij
— 12 p. erfelijke rente aan het klooster van Beaupre
— 8 p. erfelijke rente en 1 mud haver aan de abdij van St Adriaan
— 2 rasieren haver aan de abdij van St Cornelis en Cyprianus te Ninove, daarvoor leverden ze met Pasen 200 hosties aan Waarbeke en Nieuwenhove, 200 hosties aan Overboelare, 500 hosties aan Aspelare, 300 hosties aan Onkerzele en St Macharius (Nedeboelare)
— 8 sch. erfelijke rente aan St Macharius
— 18 sch. aan de koster van St Macharius
— 20 sch. aan de pastoor van Schendelbeke
— 15 sch. aan de koster van Schendelbeke
— 24 sch. aan de kapelaan van O.L. Vrouw te Schendelbeke
— 5 p. aan een privaat persoon.

HEERLIJKE DIENSTEN

Bestonden uit vervoerdienst en handendienst 3 maal een dag per jaar, ze waren als volgt geregeld :
— de laten van Boelare (N.O.G.) haalden 2 dagen hout met paard en kar
— de laten van Deftinge en Idegem hooiden en haalden het hooi in
— de laten van Schendelbeke, Vloerzegem en Smeerebbe maaiden een bepaalde meers die gehooid werd door dezelfde laten samen met deze van Nederboelare en de Reep, dit hooi werd ingevoerd door de laten van Schendelbeke, Vloerzegem en Schendelbeke en de laten van Onkerzele en Schendelbeke moesten het in oppers plaatsen.

WANDELKOOP

Bedroeg te Deftinge, Goeferdinge, Idegem, Nederboelare, On-

kerzele en Overboelare 2 sch. (wanneer er door de erve een weg liep betaalde men 4 sch.)
Bedroeg te Waarbeke, Nieuwenhove, Smeerebbe en Vloerzegem 12 sch. per pond.

DOODKOOP

Bedroeg te Smeerebbe en Vloerzegem 6 den. per pond.
Bedroeg te Deftinge, Goeferdinge, Idegem, Nederboelare, Onkerzele en Overboelare 4 sch.

TOL

VONT

BASTAARDGOED

STRAGIERSGOED

AUBANITEITSRECHT

BESTE HOOFD

Ervegronden te Vloerzegem, groter dan 3 b., betaalden bij het overlijden van houder van die gronden, een keurmede bedragende 1/6 van de opbrengst van die gronden ofwel het beste paard daarop gekweekt gedurende de 3 laatste jaren ofwel 10 p.

DIENSTLIEDEN

VOOGDLIEDEN

VISRECHT

Boelare bezat het visrecht op de Dender van Akren tot Zandbergen. Niemand mocht binnen deze afstand vissen op boete van 3 p. Men mocht er evenmin patrijzen of zwanen houden.

COLLATIE

De Heer van Boelare had de collatie van volgende ambten :

— alle kosterijen van het land van Boelare
— alle meierijen van het land van Boelare
— de praterijen van Deftinge en Idegem
— het ambt van sergant te Overboelare
— de kapelnij in de kerk van St Macharius en in de kerken te Deftinge en Idegem.

BROOD- EN BIERBAN

Werd geïnd in de poort van Geraardsbergen voor alle brood en bier dat uitgevoerd werd; men betaalde 4 den. per 12 den.
Men mocht slechts bier brouwen of wijn verkopen binnen een straal van 1/4 mijl rond Geraardsbergen na de aksijns daarvoor betaald te hebben.

De Heer van Boelare had een vierendeel van elk vat bier of andere drank getapt binnen Deftinge, Goeferdinge, Idegem, Nederboelare, Onkerzele, Overboelare, Smeerebbe en Vloerzegem.

WATER EN WEIDE

bedroeg 12 penn. per jaar voor elk ploeghouder en 6 penn. per jaar voor dezen zonder ploeg.

LEENHOF

Was bevoegd in criminele en civiele zaken aangaande de lenen. De mannen haalden hoofd aan de mannen van het kasteel te Gent. Ze hielden dagkeuren, jaarkeuren, goede gedingen en waren belast met schouwen van wegen, stopselen, ruimingen, waterlopen, stichelen, koutergaten, puttingen, afpalingen en serkemenaigen.

SCHEPENBANK

De 12 dorpen van het land van Boelare waren ingericht in 8 schependommen n.l.:

1. — Nederboelare en Onkerzele
2. — Overboelare en Goeferdinge
3. — Deftinge
4. — Idegem
5. — Smeerebbe
6. — Vloerzegem
7. — Aspelare en Nederhasselt
8. — Waarbeke en Nieuwenhove.

Volgens sommige denombrementen gingen alle schepenbanken van het land van Boelare ten hoofde naar de abdij van Lobbes, nochtans treffen we stukken aan waarin gezegd wordt dat Smeerebbe ten hoofde ging naar Denderleeuw, alsmede Aspelare en Nederhasselt, en Vloerzegem naar Velzeke.

Elke schepenbank was bevoegd in het berechten van criminele en civiele gevallen aangaande de ervegronden.

De schepenen noch de meier van Geraardsbergen hadden enig berecht binnen het land van Boelare.

BALJUW

Er was een baljuw in elke schepenbank, als vertegenwoordiger van de Heer van Boelare, voor de uitoefening van de hoogheidsrechten.

MEIER

oefende in elke schepenbank de grondjustitie uit en erfde en onterfde met de laten.

PRATER

in elke schepenbank.

SERGANT

in elke schepenbank.

WAARHEDEN

Alle jaren werd er een doorgaande waarheid gehouden aan de molen te Parike, voor alle gevallen bevonden op heerstraten, voor Overboelare, Goeferdinge en Deftinge.

De eerste heerbaan liep van de molen « ten coume » tot aan « ter conieren », de tweede van aan de vrijheid van Geraardsbergen tot aan de duyspoort aan « ter wilderoden ».
Deze waarheid was voor alle manspersonen.

BRONNEN

G.A. 3090.15r (1400) - 1512.44r (1404) - 1517.46r (1456) - 1518.135r (1473) - 1520.1r (1590) - 1530.48r (1688) - 1530.100v (1690) - 1535.79 (1730) - 1535.82v (1731) - 1535.232r (1736) - 1537.185r (1737) - 1541.44v (1773) - 1543.80r (1787) - 1543.81r (1787) - 1544.69r (1792)
den. Boelare (1365-1656)
den. Waarbeke (1656)
G.Adr. 215 (1656) - 1640 (1365)
B.W. 4826 (1431) - 4827 (1456) - 4832 (1602) - 4833 (1631)
Bib.— La Baronie de Boulaere. Victor Campen - Geraardsbergen 1930
— Nederboelare en zijn kasteel. V. Gaublomme
in : Gemeentegids - Kortrijk 1956 (25-27)

BORCHT-LOMBEEK

zie Liedekerke

BORSBEKE

zie Ressegem

Borsbeke werd, samen met Ressegem, in leen gehouden van Gavere, ze vormden één vierschaar.

BOSSE (van den)

genaamd Aalsterboek

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

LIGGING

Lede en Hofstade

FONCIER

Het foncier van deze heerlijkheid werd gevormd door een renteboek die een totale ontvangst had van 2 p. 10 sch. 5 den. gr., welke de waarde vertegenwoordigde van de renten in penningen, haver, capoenen, hoenderen en herendiensten.
Dit renteboek bevatte ook Ukkelgoed.

JUSTITIERECHTEN.

bezat enkel de uitoefening van de grondjustitie.

WANDELKOOP

bedroeg voor de laten of erfachtigen de 20e penning, voor het Ukkelggoed 6 sch.

DOODKOOP

bedroeg voor de laten of erfachtigen het dubbel van de wandelkoop en voor het Ukkelgoed 2 sch. van elk erfgenaam en 18 den. aan de meier en de schepenen.

COLLATIE

vergaf de ambten van Kerk- en Armmeester evenals dat van koster en schoolmeester en de kapelnij van O.L. Vrouw te Lede.

AUDITIE

van de rekeningen van de Kerk- en Armmeesters van Lede.

Deze werden beëedigd in aanwezigheid van de parochiepastoor, meier, schepenen en notabelen van Lede.

Bij kerkgebod van de meier werden ze verzocht hun rekeningen binnen de 14 dagen op te maken om ze met Pasen over te leggen. Ze mochten deze rekeningen slechts handtekenen dan in tegenwoordigheid van de hoogbaljuw van Aalst, de parochiepastoor, de meier, schepenen en notabelen van Lede.

SCHEPENBANK

de leenhouder stelde een meier en 7 schepeen (1556-1597) aan die wet deden ten behoeve van de Kerk van Lede, de proost van Serskamp en het goed te Sursele, waarvoor ze hun loon hadden.

Deze schepenen deden het straatbeleid van Lede en hadden daarvoor boeten van 5 sch.

Bij een vonnis voor het vrijmaken van verstoppingen ontvingen ze per stop 4 den., de tweede maal 8 den.

Ze waren ook belast met het waterbeleid en de klachten te Hofstade (voor de gronden waarop deze heerlijkheid renten had).

De schepenen van Lede deden wet ten behoeve van het Ukkelgoed, nieuwenmeers en ter Burcht.

WAARHEDEN

men hield 3 gouwgedingen, waarvan 2 midden de winter en een in mei. De meier legde de gouwgedingen 14 dagen na de zitdag. Op de tweede gouwdag moest de prater de pandingen die hij genomen had kenbaar maken.

MEIER

maande de schepenbank.

PRATER

aangesteld door de leenhouder en beëedigd door de meier op maning van de schepenen. De prater was belast met het schutten van het winter- en zomerzaad. Voor het schutten van dieren ontving hij 2 den., later werd dit bedrag gebracht op 5 sch. Hij was ook belast met het schutten te Hofstade voor de gronden van deze rente.

BRONNEN

G.A. 1515 (1761)
B.W. 5031 (1556) - 5034 (1597) - 5026 (1514) - 5033 (1590)

BOSSE (ten)

ook genoemd Court au bois

FILIATIE
Leenhof van Opbrakel

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Opbrakel

FONCIER
besloeg 61 bunder land, meers, weide, broek, bos en vijver.

LENEN
de 5 lenen besloegen samen 177 dw. 87 r. Ze waren alle gelegen te Opbrakel en gehouden aan een vol verhef.

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden.

LEENHOF
het onvolledig leenhof nam hofversterking bij het leenhof van Opbrakel.

BALJUW
werd aangesteld door de leenhouder en maande het leenhof.

VURSTER

SERGANT

BRONNEN
G.O. 58 (1717 - 1738 - 1744 - 1746)
G.A. den. Opbrakel (1782)

BOSSE (ten)

FILIATIE
Leenhof van de heerlijkheid en vrije eigendom van Berce te Scheldewindeke en Balegem

LIGGING
Scheldewindeke en Balegem

FONCIER
besloeg 16 b.

BRONNEN
G.Hu. 2-3 (is een onvolledag stuk, zonder datum, dat dienst doet als omslag van het vermelde archiefnummer)

BOTTELARE

zie Rode

men had er :
— ten Burg.

BOTTELE

LIGGING
Balegem

FONCIER
besloeg 7 dw. 38 r.

BRONNEN
Opgravingen te Balegem. A. Evrard
in : Jaarboek van de Kulturele Kring van Zottegem - 1951-1952

BRAAMPT (ter)

FILIATIE
Grafelijk leenhof van Aalst

LIGGING
Impe

FONCIER
besloeg 3 dw. Het kasteel genaamd Biesbrugge, vroeger gelegen in de Molenstraat en verdwenen in 1700, zal naar alle waarschijnlijkheid daarin begrepen geweest zijn.

LENEN
van de 46 lenen, die samen 107 dw. 82 r.. besloegen, waren er 44 gelegen te Impe met 94 dw. 82 r., 1 te Erondegem met 7 dw. en 1 te Heldergem met 6 dw.

JUSTITIERECHTEN
bezat enkel de uitoefening van de grondjustitie.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal 6 p. 7 sch., 6 capoenen, 12 hoenders gaande uit gronden te Impe en Erondegem.

WANDELKOOP
bedroeg de 10e penning.

DOODKOOP
bedroeg de 12e penning.

LEENHOF

SCHEPENBANK
de schepenen hadden de kennis over de panden en verkopen, hun vergaderplaats was de herberg « de mol » tegenover de kerk.

BALJUW
maande het leenhof.

BRONNEN
G.A. 1526.32r (1639) - 1526.30 (1648) - 1536.235r (1752)
leenverh. Impe (1752)
Bib. L.v.A. 1958.1-2.6

(Vervolgt)

DE PINTE. *J. van Twembeke.*

Onze Bibliografie

14) **AALST. — G. Potvlieghe: Het kleine orgel in Brabant einde XVIIe eeuw en begin XVIIIe eeuw.** — Eigen Schoon en De Brabander, Brussel, 1961, nrs. 5 - 6 - 7, blz. 233-249.

J. Boutny, Gents componist en virtuoos, die optrad als orgeladviseur bij bouw en disponering in het orgel van de Boskapel te Wolvertem (18^e eeuw), trad in zelfde hoedanigheid op in 1758 in de St. Maartenskerk te Aalst.

15) **AALST. — Luc Delafortrie: Priester Daens. Uit de memoires der Familie.** — Vlaamse Pockets, nr. 41, Heideland, Hasselt, 1961, 168 blz., 9 illustraties.

« Mijn moeder, Maria Daens, laat ik dit verhaal zelf vertellen, zoals ze me vaak, broksgewijze, heeft verhaald. Het werd aangevuld door gegevens uit de voorhanden zijnde documenten, brieven, artikelen, de parlementaire annalen en uit de boeken van Pieter Daens, haar vader, H.J. Elias en pater Van Isacker s.j. De memoires van Woeste verstrekten onontbeerlijke inlichtingen. Ik heb gepoogd niet toe te geven aan kinderlijke piëteit, maar de juiste toedracht van de feiten te leren begrijpen », aldus de auteur, een neef van priester Daens, die een zeer scherp beeld voorlegt van de tragiek van die jaren, geïncarneerd in de persoon van priester Daens.

16) **ALGEMEEN. — Jan Lambin: Zwerven door Vlaanderen.** — Vlaamse Pockets, nr 40, Heideland, Hasselt, 1961, 154 blz., 33 illustraties.

« Toeristische, historische, anekdotische, folkloristische en gastronomische wandelingen voor zon- en snippersdagen », zo synthetiseert de auteur de inhoud van zijn werk. Zijn grote gaven als radioreporter bij onze B.R.T. laat hij hier ook werken bij ons lezend publiek. Een zeer appetijtelijk boek, zeer aantrekkelijk en uiterst boeiend. Komen achtereenvolgens aan de beurt: met Reinaert de Vos de gids door het Zoete Land van Waas, het Bokrijkrijke Limburg, Dode Havens aan het Zwin, onbekend West-Vlaanderen, waar in ons land de geuzenpsalmen bleven nagalmen: Maria-Horebeke, een volkskundige wandeling door de Goede Week tot en met Paasdag, Meiavond zoete, een schouwtoneel, genaamd De Schelde. Jammer dat het rijke land van Aalst zo karig werd behandeld. Er is toch veel meer en terecht nog interessanter dan Ste Maria-Horebeke (waarom laat schrijver in die plaatsnaam Ste weg ?).

17) **GERAARDSBERGEN. — P. Chrysanthus Müller O.F.M.: Het Broeder Pieter Fardé-Probleem.** — Fransiscana, Archief der Paters Minderbroeders, St. Truiden, 16e jg., 1961, nr. 1-2, blz. 27.

In deze zeer uitgebreide reeks artikelen over Broeder Fardé († Aken 1691) noteert schrijver een uittreksel uit een optellingslijst der kloosterlingen tot de provincie van St. Jozef in Vlaanderen behorend (1687), waar we bij de Penitenten te Geraardsbergen drie priesters en een leek kloosterling vinden vermeld.

18) **GERAARDSBERGEN. — A. Deschrevel: Het orgel in de Onze Lieve Vrouwkerk te Kortrijk.** — Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk. Handelingen, deel XXXI, 1960, blz. 183-206.

In deze belangrijke bijdrage onderlijnen we de namen van drie vermaarde orgelbouwers uit Geraardsbergen, nl. Jan van Geraardsbergen (1462), die te Kortrijk aan het orgel werkte, Joris (George) van Geraardsbergen, familielid van voornoemde (1475), en Charles Anneesens (1890).

19) **NIEUWERKERKEN. — J. Spanhove: De pastoors van Kobbegem uit de 17e en 18e eeuw.** — Eigen Schoon en De Brabander, 1961, nrs. 3 - 4, blz. 137-139.

Deze lijst pastoors vermeldt o.a. Jan Baptist De Baetselier (1747) die te voren zeven jaar pastoor is geweest te Nieuwerkerken bij Aalst.

GOTTEM a/Leie. **Valère Gaublomme.**

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift

Voorzitter : Dr H. Vangassen, Steenweg op Denderhoutem, 53, Ninove (tel. (054)316.15).

Beheerder : Albert van Lul, de Nayerlaan, 51, Brussel 19 (tel. (02)44.61.22).

Redaktiesekretaris : E.H. J. de Brouwer, pastorij, Impe (tel. (053)233.61).

Recensiedienst : E.H. V. Gaublomme, pastoor, Gottem (tel. (051)630.80).

Ruildienst : Marcel Cornelis, Dwarsstraat, 21, Denderleeuw.

Prijs van het jaarabonnement voor leden : 120 fr., voor steunende leden : 200 fr. en voor ereleden : 500 fr., te storten op de postrekening « Het Land van Aalst », nr 5869.11. Gewoon losnummer (25 fr.) te bestellen bij de beheerder en te storten op voornoemde postrekening.

INHOUD VAN Nr. 3

1962

J. de Brouwer — Sociale Toestand in de meierij Erembodegem en de heerlijkheid Oordegem in 1571 en de huidige evolutie 117

D. Verschaffel — Herbergen binnen de stad Geraardsbergen ten jare 1789 130

V. Gaublomme — Uit het kerkarchief van Gottem 131

Familie *Van der Schueren* 131

J. van Twembeke — Lijst der heerlijkheden van het Land van Aalst (vervolg) 132

V. Gaublomme — Onze Bibliografie 164

Druk. « De Aankondiger ». Dokter De Moorstraat, 6, Aalst - Tel. 248.18.